

Rintasenvaaran ranta- asemakaavan luontoselvitys 2024

Lieksan kaupunki

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	14.10.2024	Luonnos	Taru Suninen	Taru Suninen
2	5.11.2024	Valmis	Taru Suninen	Taru Suninen

Projekti:

Työnumero:

Asiakas:

Versio:

Päiväys:

Tekijä:

Rintasenvaaran ranta-asemakaavan luontoselvitys

25010427

Lieksan kaupunki

Valmis

5.11.2024

Erika Jumppanen

Sisältö

1.	JOHDANTO	6
2.	AINEISTOT JA MENETELMÄT	7
3.	KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT	8
3.1	Aineisto ja menetelmät	8
3.1.1	Vesilain tulkinnasta	9
3.2	Tulokset	9
3.2.1	Kasvilajisto	9
3.2.2	Selvitysalueen ja sen kasvillisuuden yleiskuvaus	12
3.2.3	Luontotyytit	20
4.	LINNUT	33
4.1	Aineisto ja menetelmät	33
4.2	Tulokset	34
5.	LIITO-ORAVA	36
5.1	Johdanto	36
5.2	Menetelmät	36
5.3	Tulokset	37
6.	VIITASAMMAKKO	39
6.1	Johdanto	39
6.2	Menetelmät	39
6.3	Tulokset	40
7.	MUUT LUONTODIREKTIIVIN LIITTEEN IV a LAJIT	41
7.1	Johdanto	41
7.2	Aineisto ja menetelmät	41
7.3	Tulokset	41
8.	MUUT HUOMIONARVOISET LAJIT	42
8.1	Aineisto ja menetelmät	42
8.2	Tulokset	42
9.	NATURA- JA LUONNONSUOJELUALUEET, POHJAVESIALUEET SEKÄ MUUT LUONNON ARVOALUEET	42
9.1	Aineisto ja menetelmät	42
9.2	Tulokset	43
9.2.1	Natura-alueet	45

Sweco | Rintasenvaaran ranta-asemakaavan luontoselvitys 2024

Työnumero: 25007453

Päiväys: 5.11.2024

Versio: Valmis

9.2.2	Muut luonnon arvoalueet.....	46
10.	EKOLOGISET YHTEYDET	46
10.1	Aineisto- ja menetelmät.....	46
10.2	Tulokset	47
11.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	47
11.1	Tehdyt selvitykset.....	47
11.2	Alueen luonnon yleispiirteet	47
11.3	Tulokset	47
11.3.1	Kasvillisuus ja luontotyypit.....	47
11.3.2	Linnut.....	48
11.3.3	Liito-orava.....	48
11.3.4	Viitasammakko	48
11.3.5	Muut luontodirektiivin liitteen IV a lajit	48
11.3.6	Muut huomionarvoiset lajit.....	48
11.3.7	Natura- ja luonnonsuojelualueet, pohjavesialueet sekä muut luonnon arvoalueet.....	48
11.3.8	Ekologiset yhteydet	49
11.4	Luontoarvojen huomiointi suunnittelussa	49
11.5	Epävarmuustekijät	49
12.	LÄHTEET	50

Liite 1 Arvokkaat luontokohteet, yhteenvetokartta.

Liite 2 Arvokkaat luontokohteet, yhteenvetotaulukko

Liite 3 Linnustollisesti arvokkaat kohteet ja huomionarvoisten lintulajien havaintopaikat

Kartta- ja ilmakuvat:

Maanmittauslaitos (MML)

Karttojen paikkatieto:

Sweco Finland Oy,

Luonnonvarakeskus (LUKE)

Geologian tutkimuskeskus

SYKE ja ELY-keskukset

Suomen Lajitietokeskus

Valokuvat:

Sweco Finland Oy, 2024

Sweco | Rintasenvaaran ranta-asemakaavan luontoselvitys 2024

Työnumero: 25007453

Päiväys: 5.11.2024

Versio: Valmis

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilö:

Luontoasiantuntija (MMM), Erika Jumppanen

Puutarhakatu 3 A

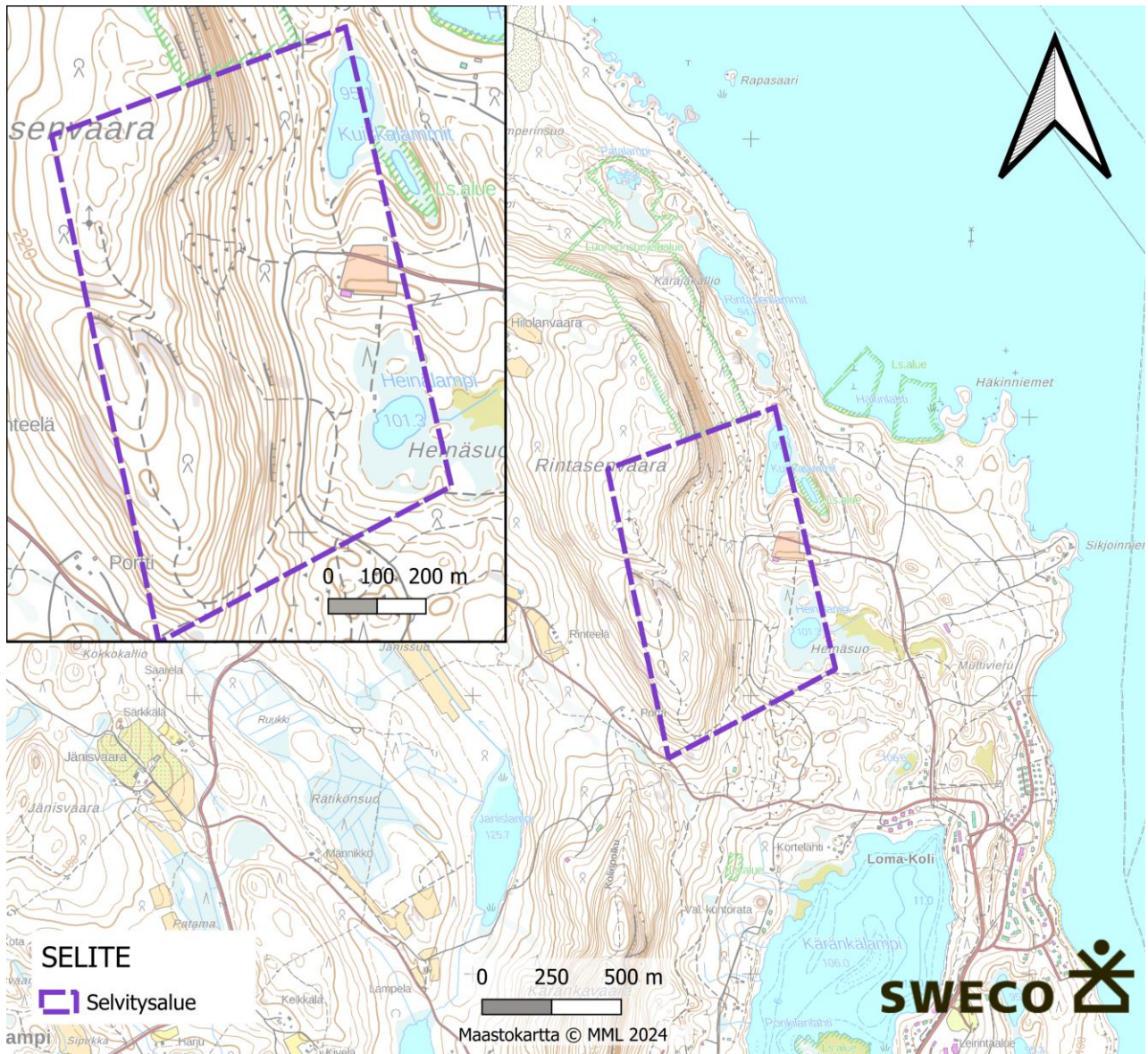
70300 Kuopio

Puh. 040 1681 980

erika.jumppanen@sweco.fi

1. JOHDANTO

Lieksan kaupunki valmistelee Rintasenvaaran ranta-asemakaavan muutosta, johon tämä luontoselvitys liittyy. Selvitysalue eli suunniteltu kaava-alue sijaitsee Pielisen länsipuolella, Loma-Kolin tuntumassa. Seuraavissa kuvassa on esitetty selvitysalueen ja kaavan suunnittelualueen rajaukset kauko- ja lähikartoilla (Kuva 1). Selvitysalueen pinta-ala on noin 64 hehtaaria.

Kuva 1. Luontoselvitysalueen rajaus.

Luontoselvitys sisältää maastotöihin perustuvat kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen, liito-oravaselvityksen, pesimälinnustoselvityksen sekä viitasammakkoselvityksen. Muiden eliöryhmien ja luontoarvojen osalta selvitys perustuu lähtötiedoiksi koottuun olemassa olevaan tietoon

Maastotyöt tehtiin kasvillisuuden ja luontotyyppien sekä pesimälinnuston osalta koko luontoselvitysalueella. Muiden eliöryhmien osalta maastotyöt kohdistettiin lähtötietojen ja muiden eliöryhmien selvitysmaastokäyntien perusteella elinympäristöltään ja kasvillisuudeltaan kyseisten lajien kannalta potentiaalisille alueille. Selvitysalue kuljettiin läpi kahteen kertaan pesimälinnustoselvityksen ja sen toisen kierroksen yhteydessä tehdyn kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen yhteydessä niin, että kustakin pisteestä käytiin alle 50 metrin päässä. Luontoselvitysten maastokäynnit tehtiin kolmena eri maastotyöjaksona touko-kesäkuussa 2024. Luontoselvitysraportti sisältää luontoarvojen huomioimiseksi oleelliset suositukset maankäyttöön.

Maastotöiden ja lähtötietojen perusteella pyrittiin tunnistamaan selvitysalueen luontoarvot. Erityisesti kiinnitettiin huomiota seuraaviin seikkoihin:

- luonnonsuojelulain 64 §:n ja 65 §:n mukaiset luontotyypit
- vesilain 2. luvun 11 §:n vesiluontotyypit sekä luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset purot (VL 3. luvun 2 §)
- uhanalaisten ja silmälläpidettävien luontotyyppien luonnontilaiset tai niiden kaltaiset kohteet
- perinnebiotooppien edustavat kohteet
- valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisten ja silmälläpidettävien, rauhoitettujen erityisesti suojeltujen ja direktiivilajien sekä Suomen kansainvälisten vastuulajien esiintymät
- linnuston kannalta arvokkaat alueet
- ekologiset yhteydet ja yhteystarpeet
- Natura- ja luonnonsuojelualueet yms. luonnon arvoalueet

Luontoselvityksen tekijänä oli ekologi (MMM) Erika Jumppanen ja tarkastajana biologi (FM) Taru Suninen, molemmat Sweco Finland Oy:stä.

2. AINEISTOT JA MENETELMÄT

Luontoselvityksen lähtötietoina käytettiin Laji.fi:stä (Suomen Lajitietokeskus 2023a-f) 11.5.2024 tilattuja uhanalaisten ja silmälläpidettävien, rauhoitettujen lajien sekä luontodirektiivin liitteiden IV ja II lajien tunnettujen esiintymispaikkojen tietoja, Laji.fi:stä tilattuja suojelunarvoisten petolinnun pesäpaikkojen (Luonnontieteellisen keskuksen kuratoima tietokanta) ja rengastusrekisterin tietoja sekä haitallisten vieraslajien tietoja. Aineisto sisälsi myös karkeistetut ja salatut tiedot. Luontoselvityksen lähtötietoina käytettiin lisäksi mm. perus-, puusto- ja maanpeitekarttoja, ilmakuvia, luonnonsuojelu- ja luonnonsuojeluohjelma-alueiden, soidensuojelun täydennysohjelmaehdotusalueiden, Natura-alueiden, luonnonmuistomerkkien, valtakunnallisesti arvokkaiden geologisten muodostumien ja luokiteltujen pohjavesialueiden paikkatietorajauksia koskevia Suomen ympäristökeskuksen avoimia paikkatietorajapintoja. Lähtöaineistoina käytettiin myös mm. tärkeiden lintualueiden (IBA, FINIBA, MAALI) rajauksia (BirdLife 2023), sekä suunnittelualueelta ja selvitysalueelta sekä

Sweco | Rintasenvaaran ranta-asemakaavan luontoselvitys 2024

Työnumero: 23702976

Päiväys: 5.11.2024

Versio: Valmis

niiden lähistöltä laadittuja aiempia luontoselvityksiä. Osa käytetyistä lähteistä on lueteltu lajiryhmäkohtaisten lukujen Aineisto- ja menetelmät -luvussa. Käytetyt lähteet on mainittu lähdeluettelossa.

Maastokäyntien ajankohdat ja niillä selvitetty luontoarvot:

- 1. maastokäyntijakso 12-14.5.2024, jolloin tehtiin viitasammakkoselvityksen ensimmäinen kierros sekä liito-oravaselvitys.
- 2. maastokäyntijakso 23.–24.5.2024, jolloin tehtiin viitasammakkoselvityksen toinen kierros sekä pesimälinnustoselvityksen ensimmäinen kierros
- 3. maastokäyntijakso 12.–14.6.2024, jolloin tehtiin pesimälinnustoselvityksen toinen kierros sekä kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys.

Maastotöiden ja lähtötietojen perusteella arvioitiin mahdollisten arvokkaiden luontokohteiden sijainti selvitysalueella sekä mahdollisten lisäselvitysten tarve. Arvokkaiden kohteiden rajauspäätökset tehtiin asiantuntija-arviona.

Luontoselvityksen kohteet luokiteltiin eri arvoluokkiin soveltaen oppaan Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi (Mäkelä & Salo, 2023 (luku 7, taulukko 7.1)) ohjeistusta:

- luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet
- luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet
- luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet
- luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

3. KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT

3.1 Aineisto ja menetelmät

Luontotyyppiselvityksessä pyrittiin rajaamaan suojellut luontotyypit (luonnonsuojelulain 64 § ja 65 §, vesilain 2. luvun 11 § ja vesilain 3. luvun 2 §:n luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset purot), uhanalaisten luontotyyppien luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset kohteet sekä edustavat perinnebiotooppikohteet. Natura-alueella rajattiin Naturaluontotyyppikohteet sekä Luonnonsuojelulain ja vesilain luontotyypit, mutta Natura-alueella taas uhanalaisia luontotyypejä ei erikseen kuvioitu. Putkilokasvien osalta pyrittiin selvittämään luontodirektiivin liitteiden II ja IV(b) lajien, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisten lajien, rauhoitettujen ja erityisesti suojeltujen lajien sekä Suomen kansainvälisten vastuulajien esiintymät. Maastotyöjaksolla 13–14.8.2024 kuvattiin ja rajattiin huomionarvoiset luontotyyppi- ja lajiesiintymät sekä tarkennettiin kasvillisuuskuviointin rajauksia ja kuvauksia.

Mahdollista huomionarvoista kasvillisuutta ja luontotyypejä selvitettiin myös Laji.fi-tietokannan (Suomen Lajitietokeskus 2023b-d) tiedoista, aiemmin tehdyistä luontoselvityksistä (joita ei kaavan suunnittelualueelta ole) sekä Metsäkeskuksen avoimesta metsälakikohdepaikkatietorajapinnasta (Metsäkeskus, 2024) ja Luonnonvarakeskuksen monilähteisen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMI) paikkatietoaineistosta (LUKE, 2024).

Sweco | Rintasenvaaran ranta-asemakaavan luontoselvitys 2024

Työnumero: 23702976

Päiväys: 5.11.2024

Versio: Valmis

Raportissa esitetään kasvillisuudeltaan ja luontotyyppiltään huomionarvoiset kohteet karttarajauksin (liite 1) ja tekstikuvauksin sekä yleiskuvaus selvitysalueen kasvillisuudesta ja luontotyypeistä ja luvussa 3.2.2 lyhyet tekstikuvaukset kaikista kasvillisuuskuvioista.

Alueella on tehty aiemmin kaksi osayleiskaavatasoista luontoselvitystä vuonna 2010 (FCG) ja 2021 (Sweco Finland).

3.1.1 Vesilain tulkinnasta

Vesilain (27.5.2011/587) 2. luvun 11 §:n mukaan Luonnontilaisen enintään kymmenen hehtaarin suuruisen fladan, kluuvijärven tai lähteen taikka muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevan noron tai enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven luonnontilan vaarantaminen on kielletty.

Vesilain tausta-aineisto (Hallituksen esitystä Eduskunnalle vesilain uudistamiseksi, HE 277/2009 vp) määrittelee vesilain 2. luvun 11 §:n tulkintaa seuraavasti. ”Ensisijaisesti kysymys on luontotyypeistä, joiden olennaiset ominaispiirteet eivät ole muuttuneet muokkauksen seurauksena. Käsitettä ei kuitenkaan ole tulkittava ahtaasti niin, että se kattaisi vain täysin ihmistoiminnan vaikutuksen ulkopuolelle jääneet kohteet. Ensinnäkin vähäiset **olennaisiin ominaispiirteisiin vaikuttamattomat muutokset ovat mahdollisia ilman, että luonnontilaa pidetään palautumattomana.** Toisaalta luonnontila on saattanut palautua muutosten jälkeen pitkäaikaisen luonnollisen kehityksen tai ennallistamistoimenpiteiden seurauksena. Säännös ei sen sijaan koske tilanteita, joissa luontotyyppille olennaiset ominaispiirteet on pysyvästi menetetty. **Luonnontilaisuuden käsite vesilaissa vastaisi pitkälti sitä, mitä metsälain 10 §:ssä tarkoitetaan luonnontilan kaltaisella tilalla.** Metsäasetuksen (1200/1996) 8 §:n mukaan elinympäristöä nimittäin pidetään luonnontilaisen kaltaisena, jos sen biologisen monimuotoisuuden kannalta olennaiset ominaispiirteet ovat säilyneet aikaisemmasta ihmisen toiminnasta huolimatta tai elinympäristöä on käsitelty metsälain nojalla annettujen määräysten mukaisesti. Näkökulma on vesilaissa kuitenkin osittain toinen, sillä esimerkiksi metsälain mukaisia pienvesien lähiympäristöjä voidaan pitää luonnontilaisen kaltaisena, vaikka itse uoma ei vesilain tarkoittamalla tavalla olisikaan luonnontilainen veden laadun huonontumisen tai virtaussuhteiden muuttumisen vuoksi. **Säännöksen taustalla on nykyisen vesilain muuttamiskielto, mikä on otettava huomioon säännöksen tulkinnassa. Säännös esimerkiksi rajoittuu itse uomaan, eikä se koske laajemmin uoman lähiympäristön käyttöä, jota säännellään muun muassa metsälaissa. Säännös myös viittaa fyysiseen muuttamiseen, eikä se koske pilaamisesta aiheutuvaa veden laadullista muuttamista.**”

3.2 Tulokset

3.2.1 Kasvilajisto

Luontoselvityksen maastokäynnillä selvitysalueella havaittiin huomionarvoisia kasvilajeista valkolehdokkia. Edellä mainitun lisäksi selvitysalueella ei havaittu muita valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisia tai silmälläpidettäviä kasvilajeja, lakisääteisesti suojeltavia kasvilajeja (luontodirektiivin liitteiden II ja IV b lajeja tai rauhoitettuja tai erityisesti suojeltuja kasvilajeja) eikä Suomen kansainvälisiä vastuulajeja. Laji.fi-tietokannan (tietokantatieto 5.12.2023) mukaan kaavan suunnittelualueella tai luontoselvitysalueella ei ole valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisten, silmälläpidettävien, rauhoitettujen, erityisesti suojeltujen tai luontodirektiivin liitteisiin IV tai II kuuluvien kasvilajien eikä haitallisten vieraslajien tunnettuja esiintymispaikkoja.

Valkolehdokin suojelustatuksesta ja ekologiasta

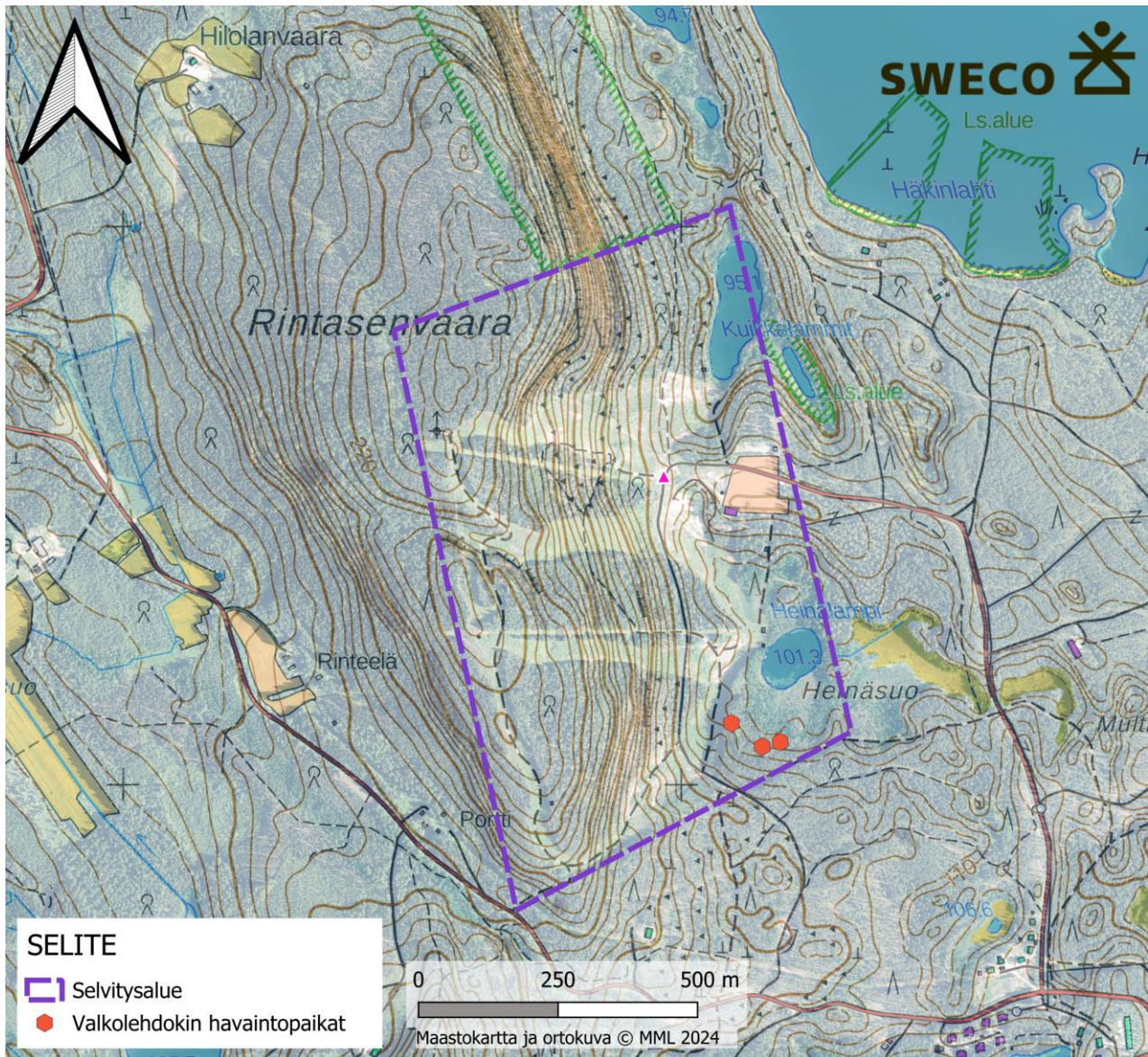
Valkolehdokkia tavattiin selvitysalueen kaakkoisosassa muutamassa paikassa, Heinälammen eteläpuolella sijaitsevassa varttuneessa kuusikossa. Valkolehdokki on koko maassa rauhoitettu kasvilaji (luonnonsuojeluasetuksen (30.11.2023/1066) liite 3). Rauhoitettua kasvia, sen osaa tai siemeniä ei saa Luonnonsuojelulain (9/2023) 74 §:n mukaan poimia, kerätä, leikata irti, ottaa juurineen eikä hävittää. Luonnonsuojelulain 82 §:n mukaan poiketen siitä, mitä 74 §:ssä säädetään, aluetta saa käyttää maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan ja rakennuksia sekä laitteita tarkoituksensa mukaisesti. Tällöin on kuitenkin vältettävä vahingoittamista tai häiritsemistä rauhoitettuja eläimiä ja kasveja, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia. Luonnonsuojelulain 82 §:n yleispoikkeus ei koske teollisen mittakaavan toimintaa (Mäkelä & Salo, 2023). Luonnonsuojelulain 83 §:n 1. momentin mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 74 §:ssä säädetystä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle.

Valkolehdokki on tuoreimmassa uhanalaisluokituksessa (Hyvärinen, ym. 2019) luokiteltu elinvoimaiseksi kasvilajiksi. Sitä ei ole luokiteltu selvitysalueella myöskään alueellisesti uhanalaiseksi (Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus 2021). Valkolehdokin elinympäristöä ovat rehevätköt kangasmetsät, lehtomaiset metsät, lehdot, letto- ja lehtokorvet sekä niityt (Suomen Lajitietokeskus, 2024c). Valkolehdokki ei ole kovin herkkä valaistuksen lisääntymiselle viereisen maankäytönmuutoksen myötä, sillä sitä kasvaa harvennushakatuissa metsissä, kapeilla sähkölinjan aukoilla ja maanteiden laidoilla metsänrajan tuntumassa.

Kohteet 3.1: Luonnonsuojeluasetuksella ja luonnonsuojelulain (9/2023) 74 §:llä rauhoitetun valkolehdokin kasvupaikka.

Sijainnit kartalla (Kuva 2). Havainnot olivat yksittäisiä kasveja. Alueella havaittiin yhteensä 3 valkolehdokkia.

Luontoarvoluokitus luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet.

Kuva 2. Yleiskartta valkolehdokin kasvupaikoista.

Suositus: Valkolehdokin kasvupaikat tulee jättää maanmuokkauksen, voimakkaiden hakkuiden ja muiden maankäytön muutosten ulkopuolelle. Mikäli tämä ei ole mahdollista, sen huomioimisesta tulee kysyä ohjeistusta Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen luonnonsuojeluyksiköstä. Luonnonsuojelulain 83 §:n 1. momentin mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 74 §:ssä säädetystä, jos siitä ei

Sweco | Rintasenvaaran ranta-asemakaavan luontoselvitys 2024

Työnumero: 23702976

Päiväys: 5.11.2024

Versio: Valmis

ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle. Riippuen suunnitellusta toiminnasta kyseeseen saattaa tulla myös luonnonsuojelulain (9/2023) 82 §:n mukainen yleispoikkeus.

Vieraslajit

Vieraslajeista selvitysalueella havaittiin komealupiinia. Lupiinia esiintyy paikoitellen rinteiden alapuolella sekä teiden varsilla. Komealupiini on luokiteltu kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi (Vieraslajit.fi, 2024). Rakennettaessa ja maita siirrellessä tulee huolehtia, että vieraslajeja ei samalla levitetä uusille alueille. Tämän suunnittelussa kannattaa huomioida mm. Vieraslajiportaalin (vieraslajit.fi, 2024) ohjeet.

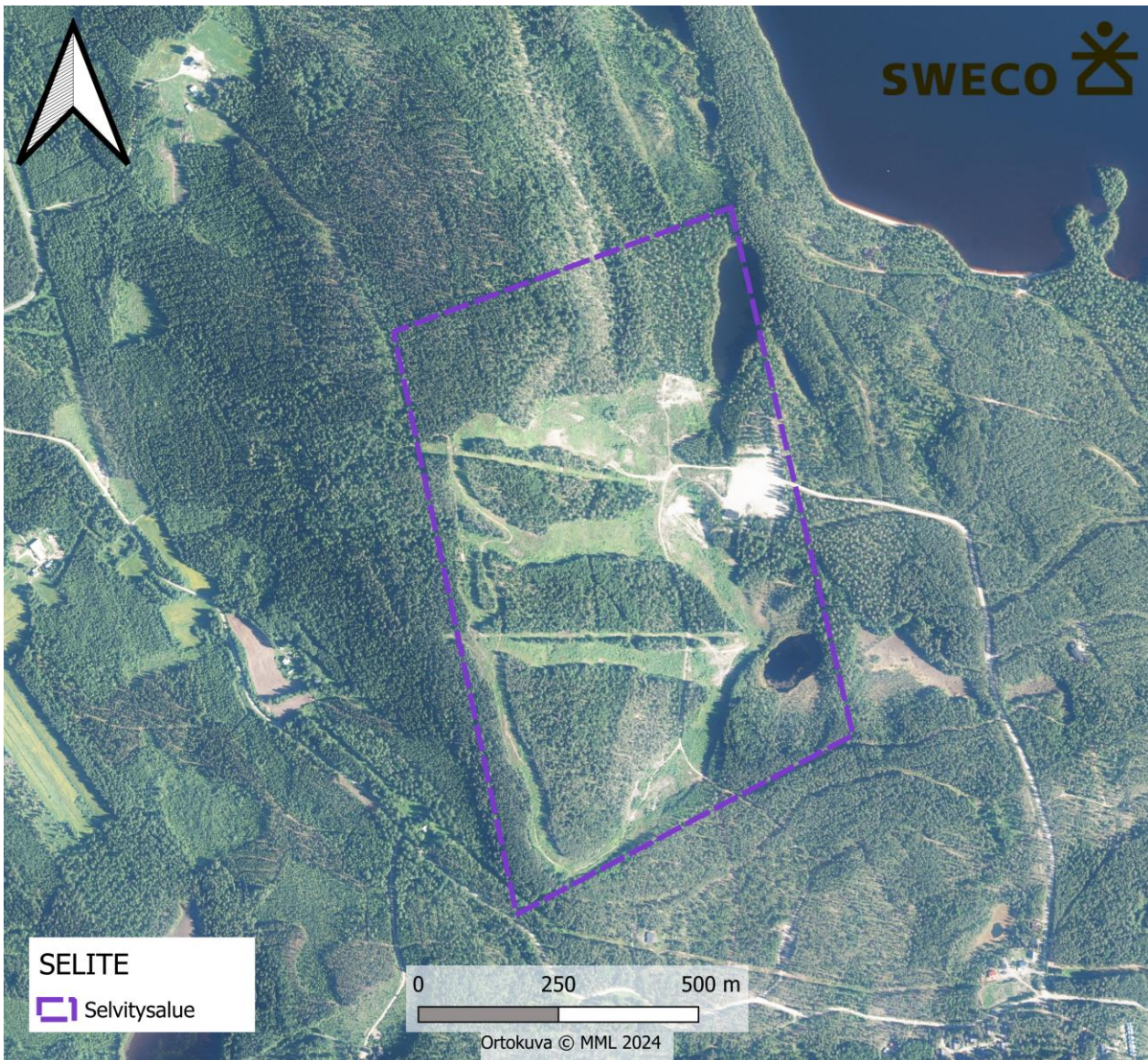
3.2.2 Selvitysalueen ja sen kasvillisuuden yleiskuvaus

Selvitysalue sijoittuu metsäkasvillisuusvyöhykkeiden jaossa keskiboreaaliseen vyöhykkeeseen ja siellä alueelle Pohjois-Karjala – Kainuu (3b). Suokasvillisuusvyöhykkeiden aluejaossa selvitysalue kuuluu Pohjanmaan aapakeitaiden vyöhykkeeseen. Selvitysalueen metsät ovat pääosin havupuuvaltaisia, mutta lehtipuuta kuten haapaa esiintyy runsaasti ja suurikokoisena miltei koko selvitysalueella. Rintasenvaaran alue on maanmuodoiltaan jyrkkää ja vaikeakulkuista ja alueella sijaitsee useita kivikoita sekä muutamia jyrkäniteitä. Alueen yleisin luontotyyppi on tuore kangas, mutta alueella esiintyy myös lehtolaikkuja sekä kuivahkoja kankaita.

Selvitysalueella halkovat länsi-itäsuunnassa vanhat käytöstä poistuneet laskettelurinteet ja alueella on jäljellä muutamia pieniä rakennuksia sekä suuri hiekkapohjainen pysäköintialue. Laskettelurinteilla kasvaa luontaisesti syntyneitä eri lehtipuiden taimia sekä heiniä. Alueella kulkee muutamia käytössä olevia hiekkateitä, sekä hiihtolatu talvisin. Selvitysalueen reuna-alueilla on joka puolella metsää.

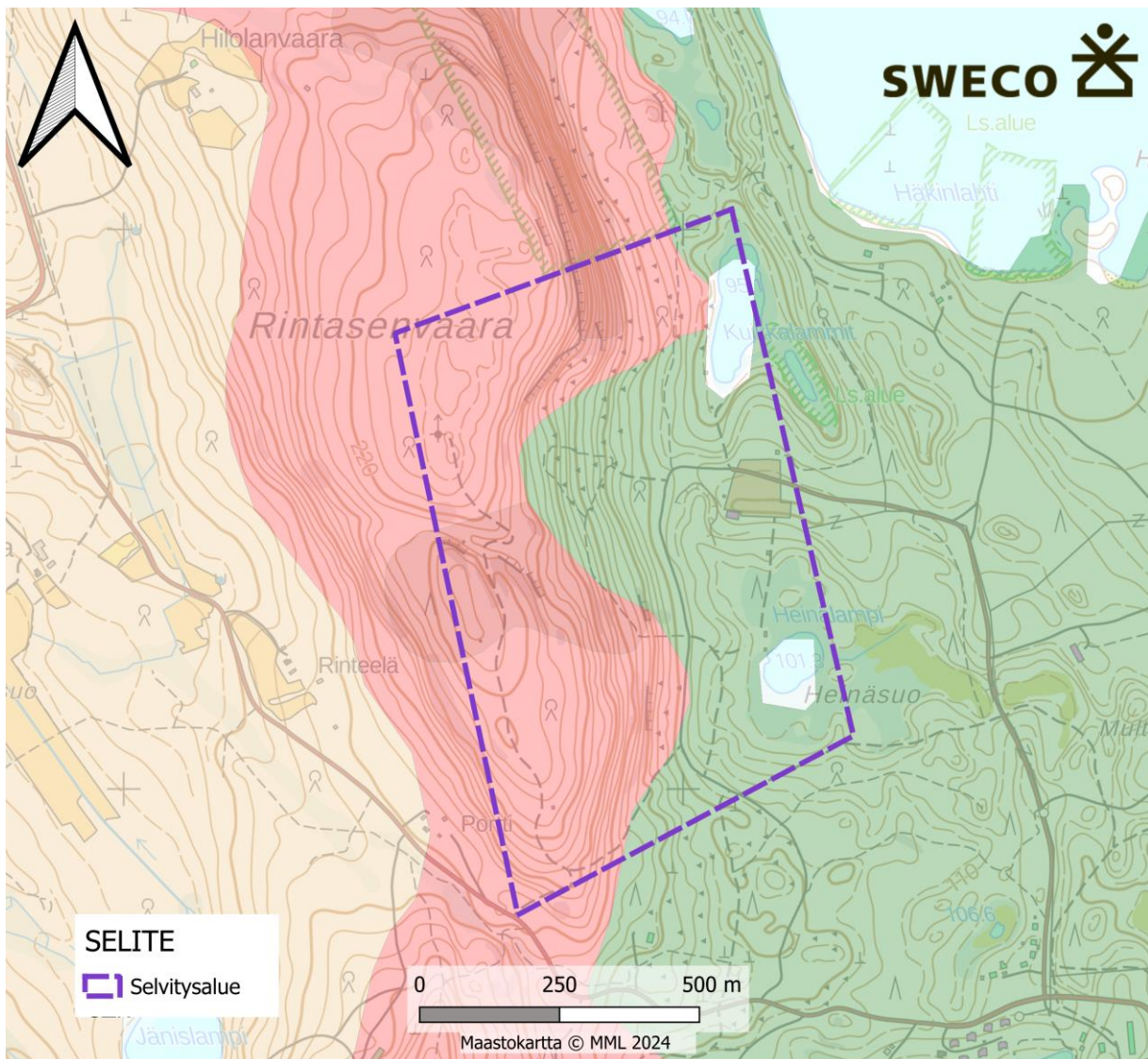
Selvitysalueen läpi kulkee pieniä kaivettuja oja teiden varsilla. Selvitysalueella ei luontoselvityksen perusteella ole myöskään vesilain (587/2011) 2. luvun 11 §:n tarkoittamia luonnontilaisia tai sen kaltaisia noroja, lähteitä lähteikköjä tai tihkupintoja. Selvitysalueella ei ole puroja, jokia tai järviä. Alueella on kaksi lampea: Kuikkalammit sekä Heinälampi. Molemmat ovat luonnontilaisia ja vesilain (587/2011) 11§:n mukaisia pienvesiä. Kuikkalammit koostuu kahdesta eri kokoisesta lammesta, joista toinen sijoittuu selvitysalueen ulkopuolelle. Hankealueen sisäpuolelle sijoittuvasta lammesta käytetään tässä raportissa jatkossa nimeä Iso Kuikkalammi ja ulkopuolelle sijoittuvasta Pieni Kuikkalammi.

Seuraavassa kuvassa (Kuva 3) on alueen ortoilmakuva.

Kuva 3. Selvitysalueen ortoilmakuva.

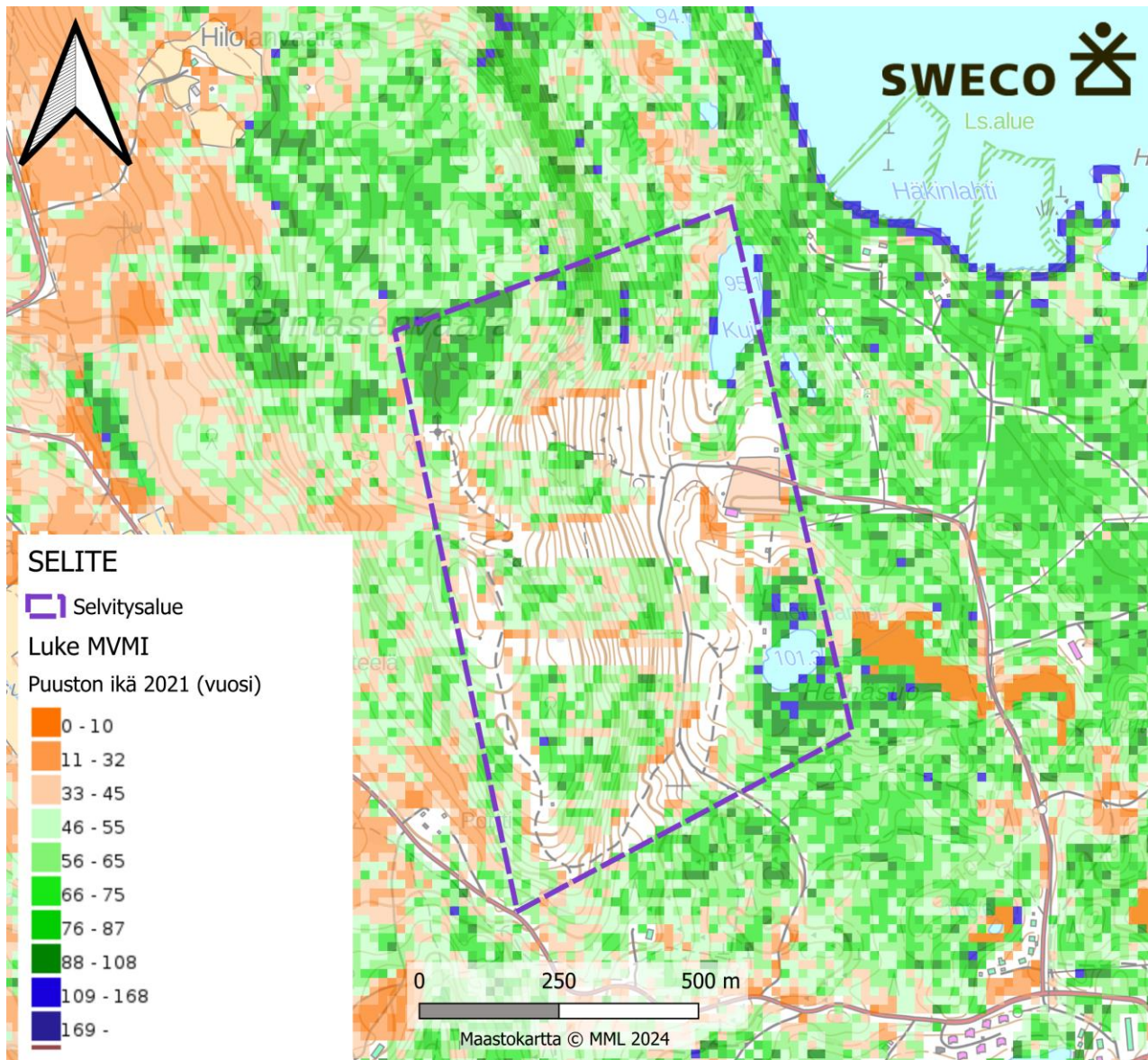
Geologian tutkimuskeskuksen avoimen paikkatietorajapinnan (GTK, 2024) (Kuva 4) mukaan selvitysalueen maaperä länsiosasta kalliomaata ja kallio paljastumaa sekä idästä määrittelemätöntä karkeaa maalajia. Selvitysalueelta ei ole saatavissa GTK:n pintamaatietoa ainakaan tarkimmassa eli 1:20 000 mittakaavassa.

Kuva 4. Selvitysalueen maaperä (GTK, 2024). Kartassa on kuvattu vain pohjamaa, sillä tältä alueelta ei ole saatavissa GTK:n pintamaatietoa ainakaan 1:20 000 mittakaavassa. Punainen=kalliomaa; vihreä=karkearakeinen maalaji, beige=moreeni.

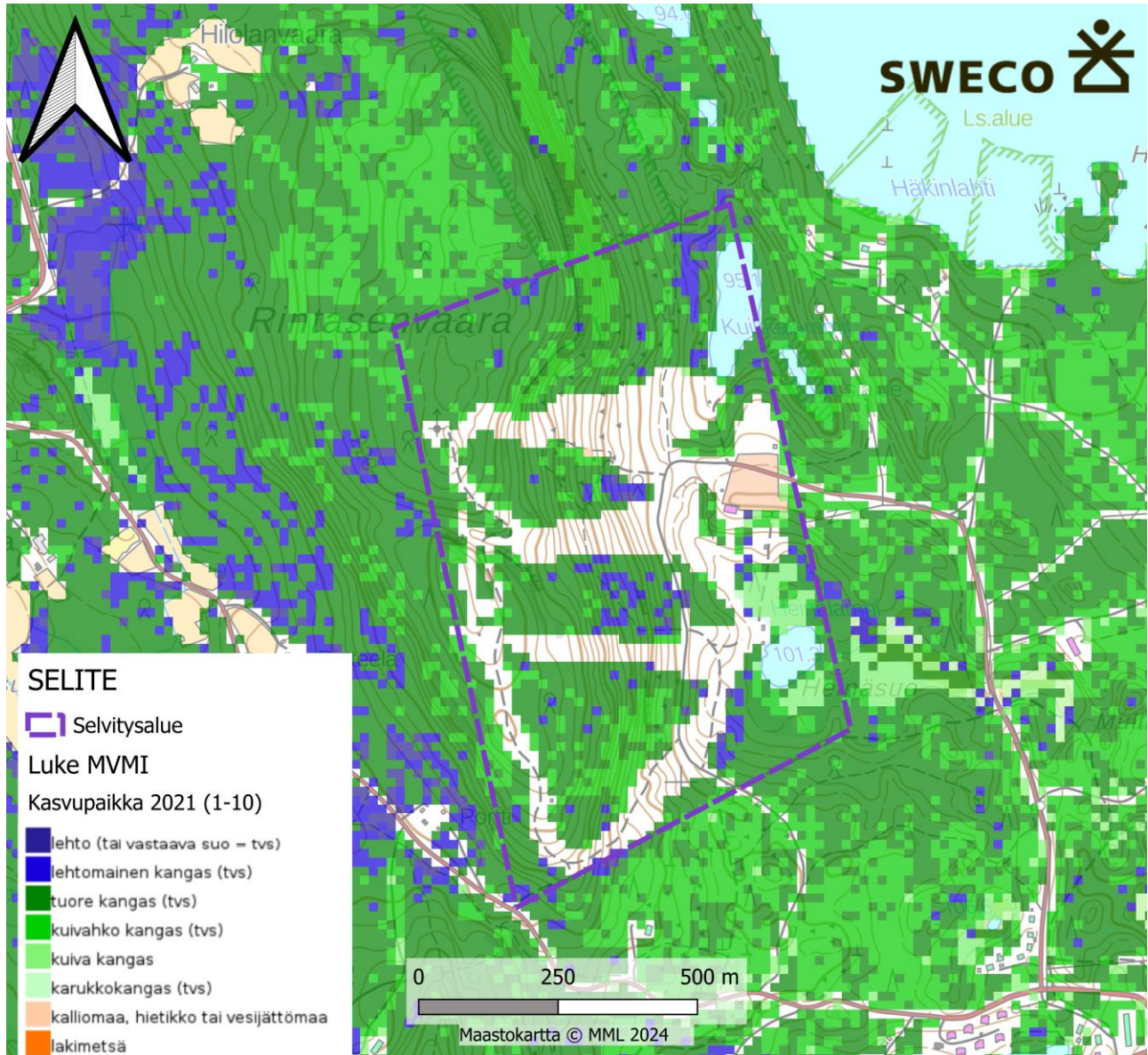
Alueen vanhimmat puut sijaitsevat lampien ympärillä sekä selvitysalueen luoteisnurkassa. Puusto on keskimäärin 50-vuotiasta, mutta kookasta. Laskettelurinteet ovat taimikoituneet. Vanhoja, luonnontilaisia metsiä alueella ei ole. Alueen metsät ovat pääosin mäntyvaltaisia. Sekapuuna kasvaa kuitenkin lähes joka paikassa kookasta kuusta, koivua sekä haapaa. Alueen metsissä on niukasti lahoppuuta, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta.

Seuraavassa kuvassa on selvitysalueen puustonikäkartta. Kartta kuvaa vuoden 2021 tilannetta.

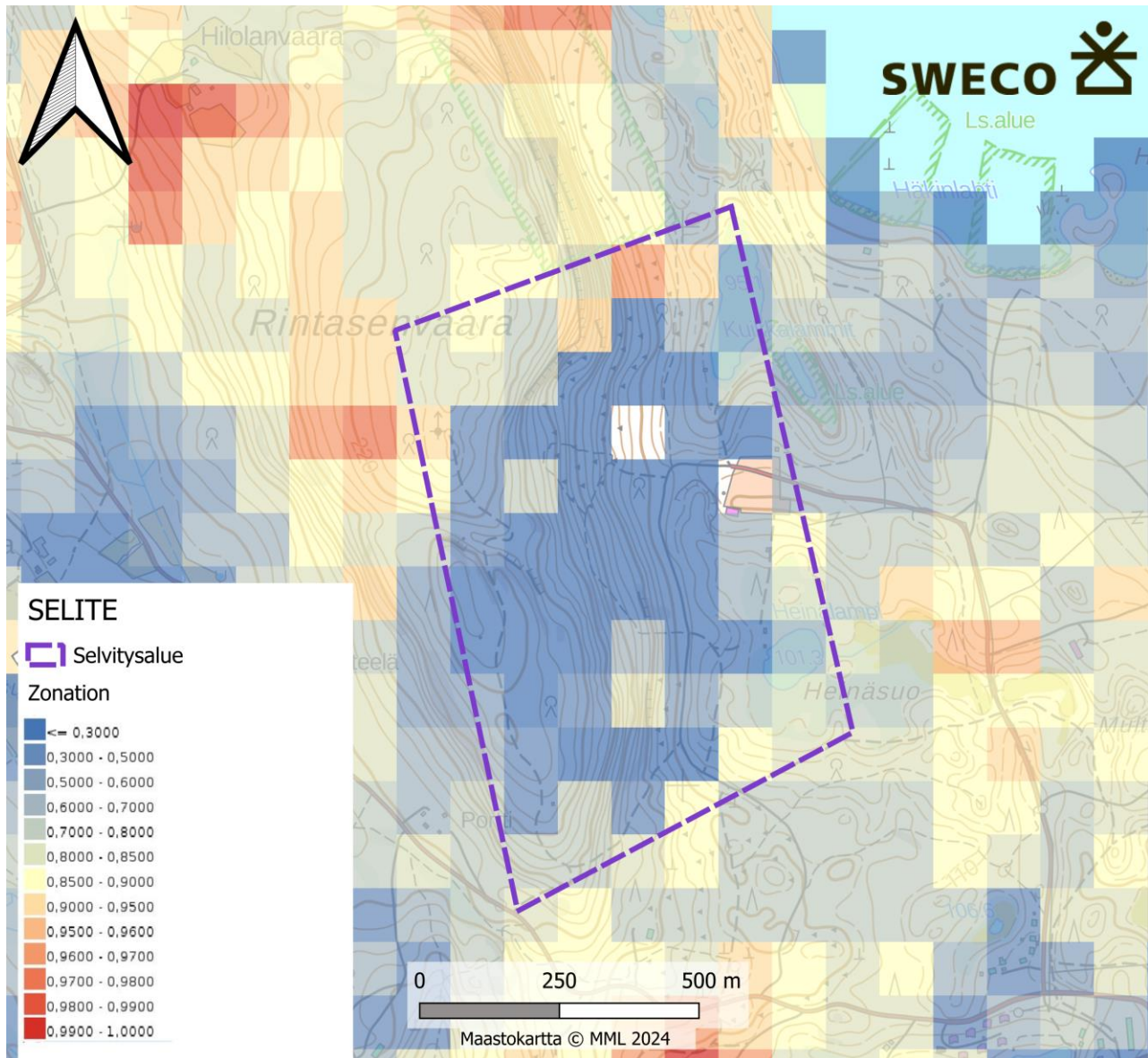
Kuva 5. Puuston ikä -kartta Luonnonvarakeskuksen monilähteisen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMi) paikkatietoaineistosta 2021 (LUKE, 2024).

Yleisin selvitysalueen metsien kasvupaikkatyyppi on mustikkatyyppin tuore kangas. Seuraavassa kuvassa (Kuva 6) on selvitysalueen kasvupaikkatyyppikartta.

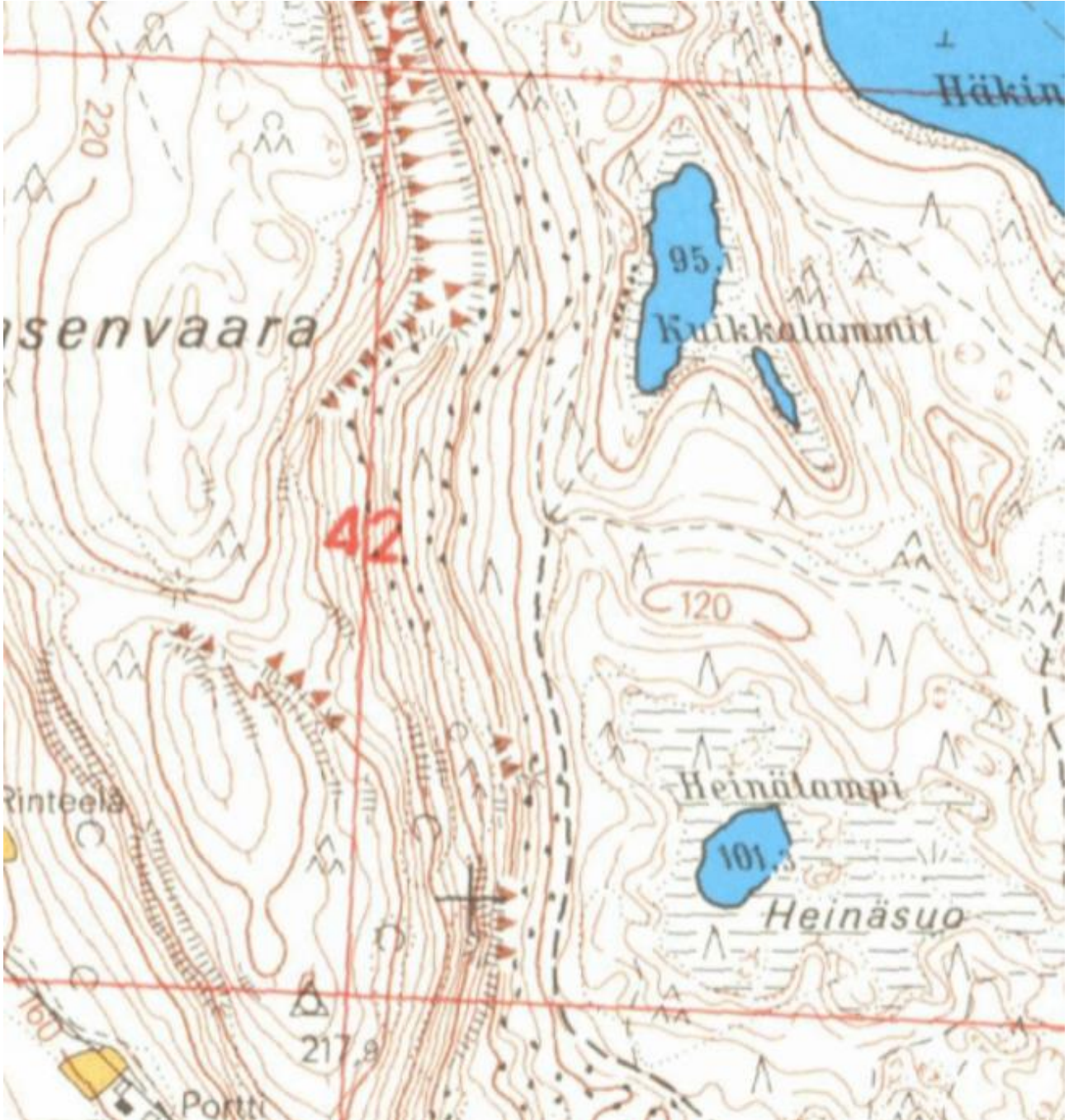
Kuva 6. Kasvupaikkatyyppikartta Luonnonvarakeskuksen monilähteen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMi) paikkatietoaineistosta 2021 (LUKE, 2024).

Seuraavassa kuvassa (Kuva 7) on esitetty monimuotoisuudelle tärkeiden metsäalueiden Zonation -analyysien (Mikkonen, ym. 2018) mukainen metsien monimuotoisuusarvoluokittelu. Kuvan luokittelu on alueellisesti arvotetun zonation-analyysin aineisto (Alueellinen 6), jossa on huomioitu lahopuupotentiaali, sakot eli analyysin monimuotoisuusarvoa alentavat tekijät, metsikön kytkeytyvyys, uhanalaiset metsälajit, kytkeytyvyys metsälain (12.12.1996/1093) 10 §:n kohteisiin ja kytkeytyvyys pysyville suojelualueille.

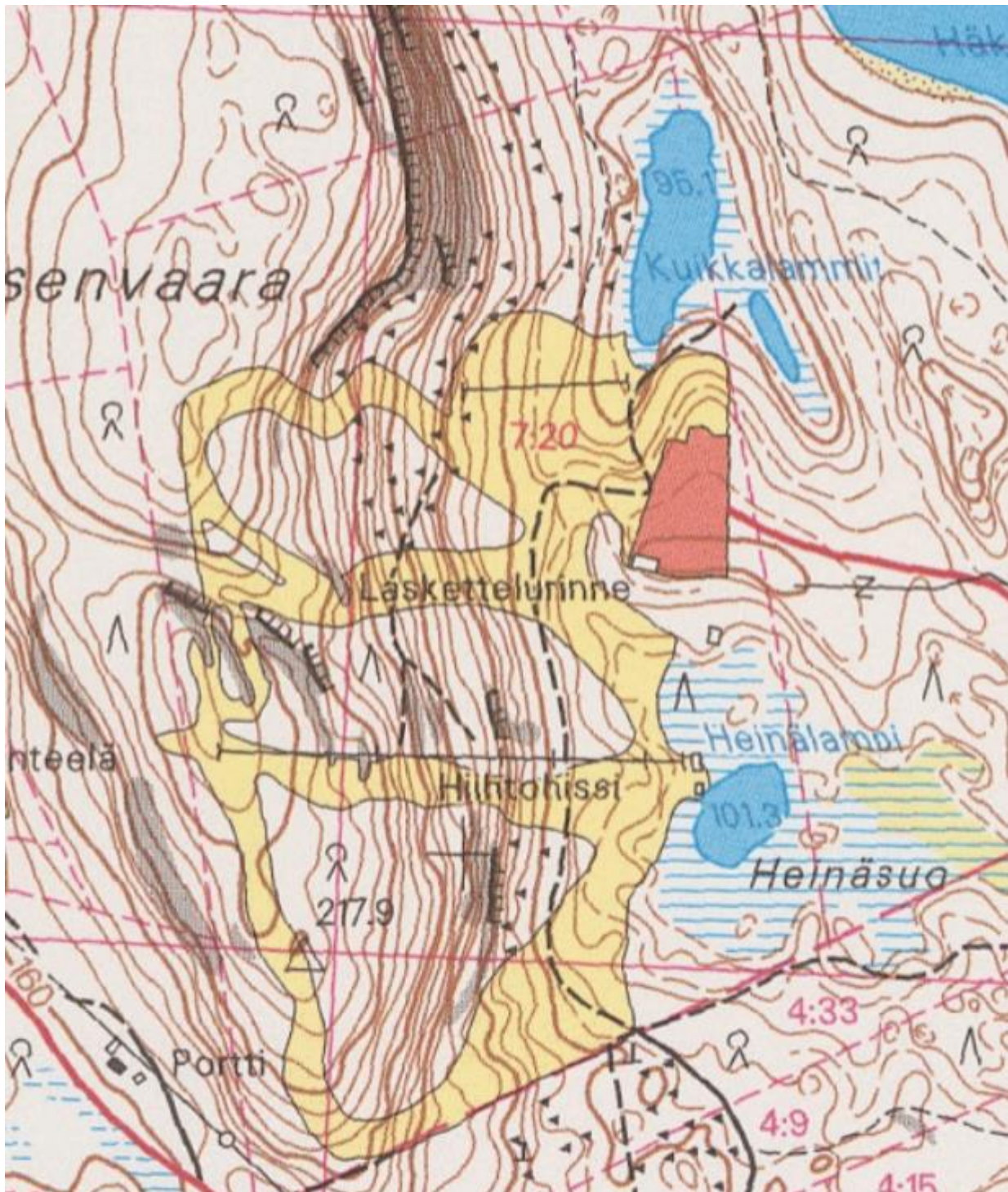

Kuva 7. Monimuotoisuudelle tärkeiden metsäalueiden Zonation -analyysien (Mikkonen, ym. 2018) mukainen metsien monimuotoisuusarvoluokittelu (Alueellinen 6). Mitä punaisempi alue on, sitä suurempi metsän monimuotoisuusarvo.

Seuraavissa kuvissa on esitetty selvitysalueen peruskartat vuosilta 1976 (Kuva 8) ja 1994 (Kuva 9). Alueella on karttojen perusteella kulkenut polkuja jo pitkään, mutta rakentamista on tapahtunut vasta laskettelukeskuksen myötä.

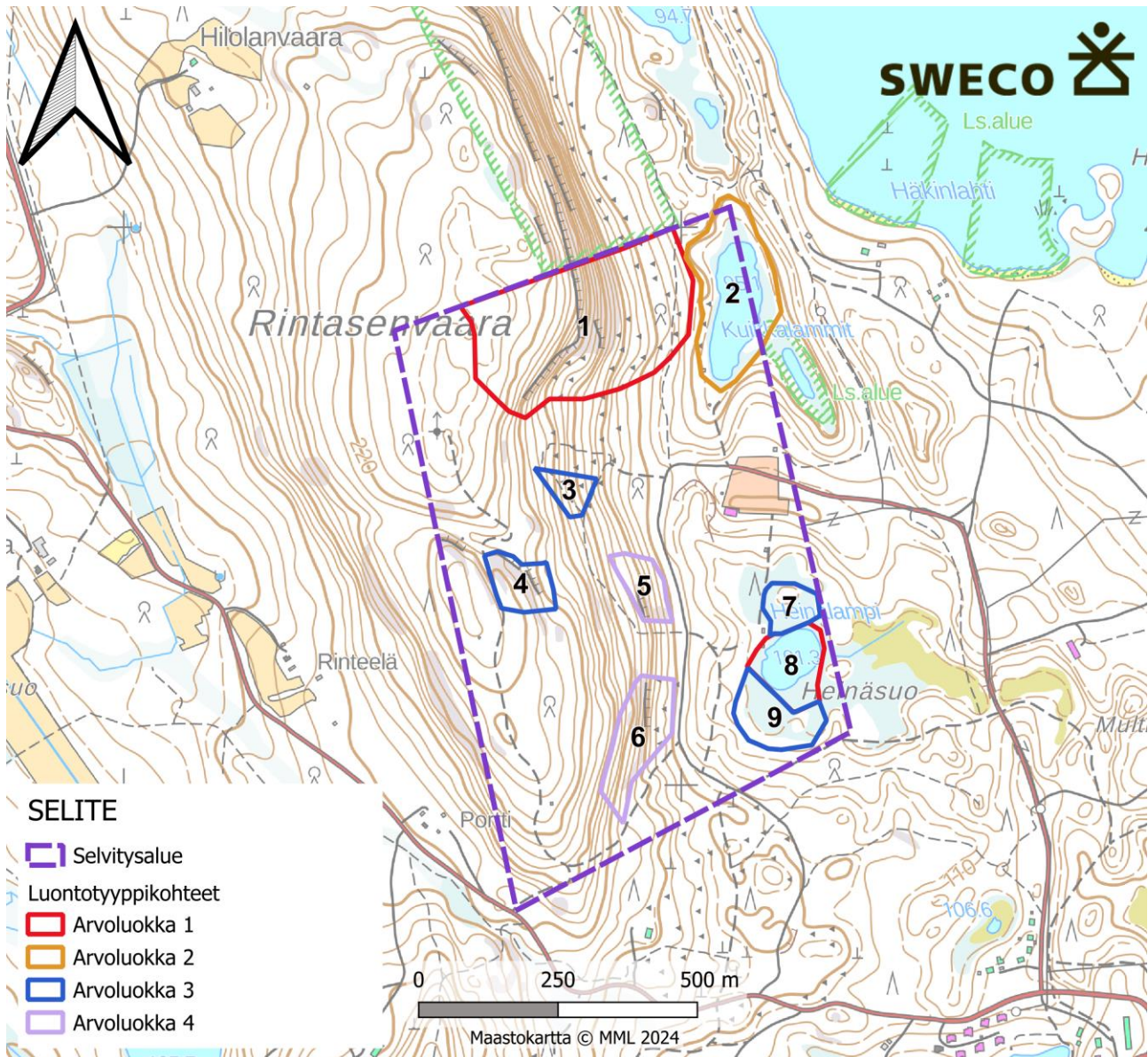
Kuva 8. Selvitysalueen peruskartta vuodelta 1976. (Vanhatkartat.fi, 2024).

Kuva 9. Selvitysalueen peruskartta vuodelta 1994. (Vanhatkartat.fi, 2024).

3.2.3 Luontotyytit

Luontoselvityksen perusteella selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:n eikä 65 §:n mukaisia luontotyyppikohteita. Alueella sijaitsee yksi vesilain (587/2011) 2. luvun 11 §:n pienvesikohde ja yksi maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) suojelema arvokas kallioalue. Alueella havaittiin lisäksi yksi luontodirektiivin luontotyyppi. Kohteiden sijainti on esitelty alla (Kuva 10) ja liitteessä 1.

Kuva 10. Huomionarvoiset luontotyyppikohteet.

Metsäkeskuksen avoimeen metsälakikohdepaikkatietokarttaan (Metsäkeskus, 2024) ei ole merkitty yhtään metsälain (12.12.1996/1093) 10 §:n tarkoittamaa erityisen tärkeää elinympäristökuviota 150 metrin säteellä selvitysalueesta. Metsäkeskus tekee metsälakikohteiden viralliset rajaukset ja metsälaki koskee vain metsätaloutta, ei muuta maankäyttöä, vaikkakin metsälakikohteet ovat samalla huomionarvoisia keskimääräistä talousmetsää korkeampien luontoarvojensa vuoksi.

Sweco | Rintasenvaaran ranta-asemakaavan luontoselvitys 2024

Työnumero: 23702976

Päiväys: 5.11.2024

Versio: Valmis

Voimassa oleva luontoselvitysten laatimista ja luontoselvitysten yhteydessä tehtävää luontokohteiden arvoluokittelua koskeva, tässäkin selvityksessä noudatettu opas (Mäkelä & Salo, 2023), ei ohjeista huomioimaan kohteiden mahdollista metsälain 10 §:n mukaisuutta sinällään vaan kohteiden muut luontoarvot, mm. mahdollisen vesi- ja luonnonsuojelulain mukaisuuden ja luontotyyppin uhanalaisuusluokituksen.

Taulukossa (Taulukko 1) alla on kunkin huomionarvoisen kasvillisuuskuvion lyhyt kuvaus.

Taulukko 1. Huomionarvoiset luontotyyppikohteet alueella.

Kohde nro	Kuvaus	Suojeluperuste	Arvoluokka	Uhanalaiset luontotyypit (alueellisesti/koko maassa)
1	Arvokas kallioalue	Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) / maa-aineslaki (MAL 555/1981)	1	
2	Metsälampi tulvametsä	ja Luontodirektiivin luontotyyppi (liite I)	2	Sisämaan tulvametsä (EN/VU), metsälampi (VU/NT)
3	Tuore kangas	Alueellisesti uhanalainen luontotyyppi	3	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat (VU/NT)
4	Tuore kangas	Alueellisesti uhanalainen luontotyyppi	3	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat (VU/NT)
5	Tuore kangas	Muu monimuotoisuutta lisäävä kohde	4	
6	Kuivahko kangas	Muu monimuotoisuutta lisäävä kohde	4	
7	Isovarpuräme	Luontotyyppien muodostama kokonaisuus	3	Isovarpuräme (VU/NT)
8		Vesilaki 2. luku 11§	1	Metsälampi (VU/NT)
9	Lehtokorpi	Uhanalainen luontotyyppi	3	Lehtokorpi (EN/NT)

Huomionarvoiset luontotyyppikohteet ja niiden huomiointisuositukset:

Kuvio 1 – Arvokas kallioalue ja jyrkänten alusmetsä

Arvoluokka 1: Lailla suojellut kohteet

Rintasenvaaran itärinne kuuluu arvokkaisiin kallioalueisiin ja selvitysalueen ulkopuolinen osa on yksityistä suojelualuetta (YSA206449). Suojelualue rajautuu selvitysalueen pohjoisreunaan. Rintasenvaaran itäjränteessä on vaikuttavia vaaka- ja pystyrakojen lohkomia, porrasmaisia kallioseinämiä ja pystypinnat ovat karuja. Jyrkänteiden alla on sammalpeitteistä lohkariekkoo. Selvitysalueen puusto on pääosin varttunutta mäntyä, mutta suurikokoisia kuusia esiintyy myös tasaisesti. Suurikokoisia lehtipuita kuten haapoja ja koivuja esiintyy kartoitetun alueen reunoilla. Alueen luontotyyppi vaihtelee jyrkänteiden kuivista kankaista, kohti Kuikkalampia, joissa tuoreen kankaan lajistoa esiintyy enemmän. Kivikkojen ja jyrkänteiden lajisto on niukkaa ja sammalvaltaista. Puusto on iältään noin 75-vuotiaista ja lahoppua esiintyy vähäisesti. Alueella havaittuun lajistoon kuuluu mm. kallioimarre, isokorallissammal, metsälauha ja varvut. Laajat kivikot tarjoavat elinympäristöjä monille nisäkä-, hyönteis- sekä sammal- ja jäkälälajeille.

Suositus: Suunnitelmassa täytyy välttää kaikkia suoria kuvion alueella tehtäviä maankäytön muutoksia, mutta myös sellaisia toimenpiteitä, jotka välillisesti, esimerkiksi valaistus- ja kosteusolojen muutoksen kautta muuttavat tai saattavat muuttaa alueen luontotyyppien ominaispiirteitä. Kosteusolojen mahdollisia muutoksia arvioitaessa tulee huomioida sekä pinta- että pohjavesivälitteiset vaikutukset ja se, ettei paitsi vesien määrälle myöskään niiden laadulle aiheudu merkittäviä muutoksia.

Kuva 11. Jyrkkää rinnemetsää kuviolla 1.

Kuvio 2 – Sisämaan tulvametsä (VU), metsälampi (VU)

Sweco | Rintasenvaaran ranta-asemakaavan luontoselvitys 2024

Työnumero: 23702976

Päiväys: 5.11.2024

Versio: Valmis

Arvoluokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Kuikkalampien suurempi, selvitysalueelle sijoittuva, Iso Kuikkalampi on kooltaan noin 1,6 hehtaaria, eikä siten täytä vesilain 11§ pienveden määritelmää. Metsälammet ovat uhanalaisuusluokituksestaan kuitenkin vaarantuneita Etelä-Suomessa ja koko maassa silmälläpidettäviä. Alueen länsireuna tulvii keväisin sekä mahdollisesti myös muulloin. Lammen länsireunalla kasvakin haapaa, koivua sekä pajuja ja leppiä. Pensaskerroksen kasvillisuus eroaa muusta ympäristöstä, sillä mm. saroja ja heiniä esiintyy runsaammin sekä kosteissa paikoissa viihtyviä lajeja, kuten ojakellukkaa ja nuokkotalvikkia sekä mesiangervoa. Tulvivan alueen koko on noin 0,5 hehtaaria.

Suositus: Kohde tulee säilyttää rakentamisen ja muiden maankäytönmuutosalueidenulkopuolella ja varmistaa ettei maankäyttömuutokset alueella vaikuta luontotyyppin tilaan.

Kuva 12. Kuvion 2 tulvivaa länsireunaa, kuva otettu kohti pohjoista.

Kuvio 3 – Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat (VU)

Sweco | Rintasenvaaran ranta-asemakaavan luontoselvitys 2024

Työnumero: 23702976

Päiväys: 5.11.2024

Versio: Valmis

Arvoluokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

Kuvion 3 pienialainen metsäkuvio edustaa mustikkatyypin tuoreita kankaita, kuvion varttuneimmat puut ovat oin 85-vuotiaita mäntyjä sekä 60-vuotiaita kuusia. Seassa kasvaa runsaasti varttunutta haapaa sekä pihlajia, harmaaleppää sekä katajaa. Kuvio on erittäin kivikkoinen, mikä selkeästi niukentaa kuviolla havaitun lajiston lukumäärää. Laajat kivikot tarjoavat elinympäristöjä monille nisäkäs-, hyönteis- sekä sammal- ja jäkälälajeille. Kuviolla esiintyy runsaasti eriasteista lahoppua. Kuvio luokitellaan luonnontilaisen kaltaiseksi.

Suositus: Kohde on suositeltavaa säilyttää rakentamisen ja muiden maankäytönmuutosalueiden ulkopuolella.

Kuva 13. Kuvion 3 kivikkoista maisemaa.

Kuvio 4 – Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat (VU)

Arvoluokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

Kuvio 4 sijoittuu entisen virkistyskäytössä olleen polun varteen, alueella on jäljellä polulle rakennettuja lahoavia siltoja. pienialainen metsäkuvio edustaa mustikkatyypin tuoreita kankaita, kuvion varttuneimmat puut ovat noin 60-vuotiaita kuusia ja mäntyjä. Seassa kasvaa runsaasti varttunutta haapaa ja koivua sekä pihlajia ja katajaa. Kuvio on paikoin kivikkoinen ja kuvion itäreunalla on jyrkkä kalliorinne. Kuviolla esiintyy runsaasti eriasteista lahoppuuta. Kuvio luokitellaan luonnontilaisen kaltaiseksi nuoresta iästään huolimatta.

Suositus: Kohde on suositeltavaa säilyttää rakentamisen ja muiden maankäytönmuutosalueiden ulkopuolella.

Kuva 14. Entisen virkistyspolun rakenteita kuvan keskellä. Kuva otettu kuvion länsireunalta kohti kaakkoa.

Kuva 15. Sekametsää kuviolla 4.

Kuvio 5 – Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat (VU)

Arvoluokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Kuvion 5 pienialainen metsäkuvio edustaa mustikkatyyppin tuoreita kankaita, mutta seassa on myös lehtomaisen kankaan piirteitä. kuvion varttuneimmat puut ovat noin 90-vuotiaita mäntyjä ja 70-vuotiaita kuusia. Seassa kasvaa paikoin varttunutta haapaa ja koivua sekä pihlajia ja katajaa. Kuvio on erittäin kivikkoinen, lahoppuuta ei esiinny yhtä runsaasti kuin kuvioilla 3 ja 4, mutta laajat kivikot tarjoavat elinympäristöjä monille nisäkäs-, hyönteis- sekä sammal- ja jäkälälajeille. Kuviota ei luokitella luonnontilaiseksi tai sen kaltaiseksi, jolloin alue ei täytä uhanalaisen luontotyyppin vaatimuksia.

Suositus: Kohde on suositeltavaa säilyttää rakentamisen ja muiden maankäytönmuutosalueiden ulkopuolella.

Kuva 16. Kuvion 5 kivikkoa.

Kuvio 6 - Varttuneet havupuuvaltaiset kuivahkot kankaat (EN)

Arvoluokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Kuvion 6 metsäkuvio edustaa puolukkatyyppin kuivahkoja kankaita. Kuvion varttuneimmat puut ovat noin 90-vuotiaita mäntyjä ja 70-vuotiaita kuusia. Seassa kasvaa paikoin varttunutta koivua sekä pihlajia ja katajaa. Kuvio on erittäin kivikkoinen, lahoppuuta ei esiinny yhtä runsaasti kuin kuvioilla 3 ja 4, mutta laajat kivikot tarjoavat elinympäristöjä monille nisäkäs-, hyönteis- sekä sammal- ja jäkälälajeille. Kuviota ei luokitella luonnontilaiseksi tai sen kaltaiseksi, jolloin alue ei täytä uhanalaisen luontotyyppin vaatimuksia.

Suositus: Kohde on suositeltavaa säilyttää rakentamisen ja muiden maankäytönmuutosalueiden ulkopuolella.

Kuva 17. Kuvion 6 havumetsää, kuva otettu kuvion keskeltä, kohti länttä.

Kuvio 7 – Isovarpuräme (VU)

Arvoluokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

Kuvio 7 koostu pääosin isovarpurämeestä, mutta Heinälammen keväisin tulvivalla pohjoisreunalla on havaittavissa luhtaisuutta ja pieniä lehtolaikkuja. Alueen luontotyyppi vaihtelee hyvin pienialaisesti, tehden määrittelystä erittäin vaikeaa. Alueen monimuotoisuuden ja vaihtelevuuden takia määritellään kohde arvoluokituksen mukaisesti luontotyyppien muihin kokonaisuuksiin. Alue eroaa selvästi muusta maisemasta ja on vuorovaikutuksessa Heinälammen kanssa tukien sen vesitaloutta, jolloin alue suositellaan myös säästettävän.

Suositus: Kohde on suositeltavaa säilyttää rakentamisen ja muiden maankäytönmuutosalueiden ulkopuolella.

Kuva 18. Isovarpurämettä, kuva otettu kohti kaakkoa.

Kuva 19. Alueen tulviva osa, kuva otettu alueen keskeltä kohti lounasta.

Kuvio 8 – Metsälammet (VU)

Arvoluokka 1: Lailla suojatut kohteet

Heinälampi, 0,8 hehtaaria, täyttää kokonsa puolesta vesilain 11§ pienveden määritelmän. Lammen reunoilla kasvaa pääasiassa mäntyä, mutta myös tervaleppää ja kuusta. Lammen eteläosa on reunaltaan soistunutta ja rajautuu idässä isovarpurämeeseen ja etelässä kuvion 9 lehtokorpeen. Lammen reunoilla havaittiin useita saralajeja kuten riippasaraa ja luhtasaraa sekä järviruokoa ja kastikoita.

Suositus: Suunnitelmassa ei saa toteuttaa suoria kuvion alueella tehtäviä maankäytön muutoksia, mutta myös sellaisia toimenpiteitä, jotka välillisesti, esimerkiksi valaistus- ja kosteusolojen muutoksen kautta muuttavat tai saattavat muuttaa alueen luontotyyppien ominaispiirteitä. Kosteusolojen mahdollisia muutoksia arvioitaessa tulee huomioida sekä pinta- että pohjavesivälitteiset vaikutukset ja se, ettei paitsi vesien määrälle myöskään niiden laadulle aiheudu merkittäviä muutoksia. Nykyisen virkistyskäytön jatkaminen on mahdollista.

Kuva 20. Heinälammen soistunutta reunaa, kuva otettu kohti pohjoista.

Kuvio 9 – Lehtokorpi (EN)

Arvoluokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

Heinälammen eteläpuolella kasvillisuus vaihtuu rämeestä kuusivaltaiseen lehtokorpeen. Alueella havaittiin mm. näsiä, mesiangervoa, sudenmarjaa, metsäkurjenpolvea sekä palmusammalta. Lehtokorvet ovat Etelä-Suomessa uhanalaisuusluokituksestaan erittäin uhanalaisia (EN). Alueella esiintyy erilaahoasteista lahoppua sekä lehtipuita ja eri-ikäistä puustoa. Kohde tukee kuvion 8 (Heinälampi) vesitaloutta.

Suositus: Kohde on suositeltavaa säilyttää rakentamisen ja muiden maankäytönmuutosalueiden ulkopuolella.

Kuva 21. Lehtokorven keskiosien kasvillisuutta, kuva otettu kohti itää.

4. LINNUT

4.1 Aineisto ja menetelmät

Lähtöaineistona käytettiin Suomen Lajitietokeskuksen (2023a-c; 2023e-f) tietokantatietoja. Petolintujen pesäpaikkatiedot tarkastettiin Laji.fi:n kautta 5.12.2023 tehdyillä tietopyynnöillä suojelunarvoisten petolintujen pesäpaikkojen tietokannasta (Luonnontieteellisen keskusmuseon kuratoima tietokanta), rengastus- ja löytörekisteristä sekä Metsähallituksen vastuulajien (maakotka ja muuttohaukka) osalta LajiGIS: Lajin seurantakohteet: Petolinnut -tietokannasta huomioiden myös nollahavainnot eli tuloksettomat pesäntarkastukset.

Pesimälinnustaselvitys tehtiin 24.5. sekä 13.6.2024 kahden kierroksen maalinnuston sovellettuna kartoituslaskentana linnustonseurannan havainnointiohjetta (Koskimies & Väisänen 1988) soveltaen. Selvitysalue eli kaava-alue kuljettiin läpi kahteen kertaan pesimälinnustonselvityksen yhteydessä niin, että kustakin pisteestä käytiin alle 50 metrin päässä. Pesimälinnustonselvityksessä keskityttiin huomionarvoisiin lajeihin (uhanalaiset ja silmälläpidettävät, vastuulajit, direktiivilajit, erityisesti suojellut lajit). Selvityksen maastotöissä huomioitiin myös vanhojen hiekkakuoppien törmät törmäpääskypotentiaalin kannalta. Vesilinnuston osalta ei tehty erillistä selvitystä ja laskentaa, mutta vesi- ja rantalinnusto huomioitiin kartoituslaskennassa.

Seuraavassa taulukossa on esitetty pesimälinnustonselvityksen maastokäyntien ajankohdat ja säätilat.

Taulukko 2. Pesimälinnustonselvityksen maastokäyntien ajankohdat ja säätilat.

Pvm	Klo	Auringon nousu	Lämpötila (°C)	Tuuli (m/s)	Pilvisyys	Laskentakierros
24.5.2024	3.00–9.30	3.20	+12–21°C	1–3 m/s	Pilvetön	1. kierros
13.6.2024	3.30–10.00	3.55	+6–16°C	0–1 m/s	1/8–1/8	2. kierros

Huomionarvoisten lintulajien havaintopaikat esitetään kartalla (liite 3). Maastonselvityksen ja lähtötietojen perusteella asiantuntija-arviona rajatut linnustollisesti arvokkaat kohteet esitetään luontoselvitysraportissa kartalla ja niiden rajauserusteet ja huomiointisuositukset kuvataan raportissa. Tärkeimpiä arviointiperusteita linnustollisesti arvokkaiden kohteiden rajaustarvetta analysoitaessa olivat huomionarvoisten lintulajien etenkin pesimäaikainen esiintyminen, arvioidun pesimäreviirin sijainti, lajin käyttäytyminen ja ekologia sekä linnuston kannalta arvokkaan luontotyyppin sijoittuminen huomionarvoisten lintulajien havaintopaikkojen ympäristössä. Rajauspäätöksiä tehdessä huomioitiin myös alueella esiintyvien huomionarvoisten lintulajien, parien ja yksilöiden lukumäärä sekä lajien uhanalaisuusluokitus.

4.2 Tulokset

Kaavan suunnittelualueella tai kahden kilometrin säteellä siitä ei ole kansainvälisesti (IBA) eikä maakunnallisesti (MAALI) tärkeitä lintualueita (BirdLife, 2022). Pielinen (570371) kuuluu Suomen tärkeisiin FINIBA-alueisiin. Lähimmillään Pielisen ranta sijaitsee n. 150 metrin etäisyydellä selvitysalueesta. Alueen koko on noin. 79 369 hehtaaria ja se kattaa koko Pielisen vesistön (Leivo ym. 2022).

Kaavan suunnittelualueella tai yhden kilometrin säteellä siitä ei ole Suojelunarvoisten petolintujen pesäpaikkojen tietokannan (Luonnontieteellisen keskusmuseon kuratoima tietokanta) pesäpaikkoja (Suomen Lajitietokeskus 2023f) eikä Metsähallituksen vastuulajien (maakotka ja muuttohaukka) pesäpaikkoja (Suomen Lajitietokeskus 2023e). Rengastus- ja löytökisterissä ei ole muita uhanalaisten, silmälläpidettävien, lintudirektiivin liitteen I lajien tai erityisesti suojeltavien tai Suomen kansainvälisiin vastuulajeihin kuuluvien petolintu- tai pöllölajien tunnettuja pesäpaikkoja kaavan suunnittelualueella eikä 200 metrin säteellä siitä (Suomen Lajitietokeskus 2023a).

Pesimälinnustoselvityksen maastokäynneillä havaittiin huomionarvoisia lintulajeista (lintudirektiivin liitteen I lajit, erityisesti suojeltavat lajit, kansallisesti tai alueellisesti uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit ja Suomen vastuulajit) yhteensä kymmenen lintulajia, jotka on esitetty seuraavassa taulukossa.

Taulukko 3. Pesimälinnustoselvityksessä havaitut huomionarvoiset lintulajit. Uhanalaisluokitus Hyvärinen ym. (2019) mukaan. Lyhenteiden selitykset: EN= erittäin uhanalainen, VU= uhanalainen, vaarantunut, NT= silmälläpidettävä; LC= elinvoimainen. IUCN= uhanalaisuusluokka; Dir.= lintudirektiivin liitteen I laji; Va= Suomen kansainvälinen vastuu-laji; Erit.= erityisesti suojeltava laji; RT= alueellisesti uhanalainen laji.

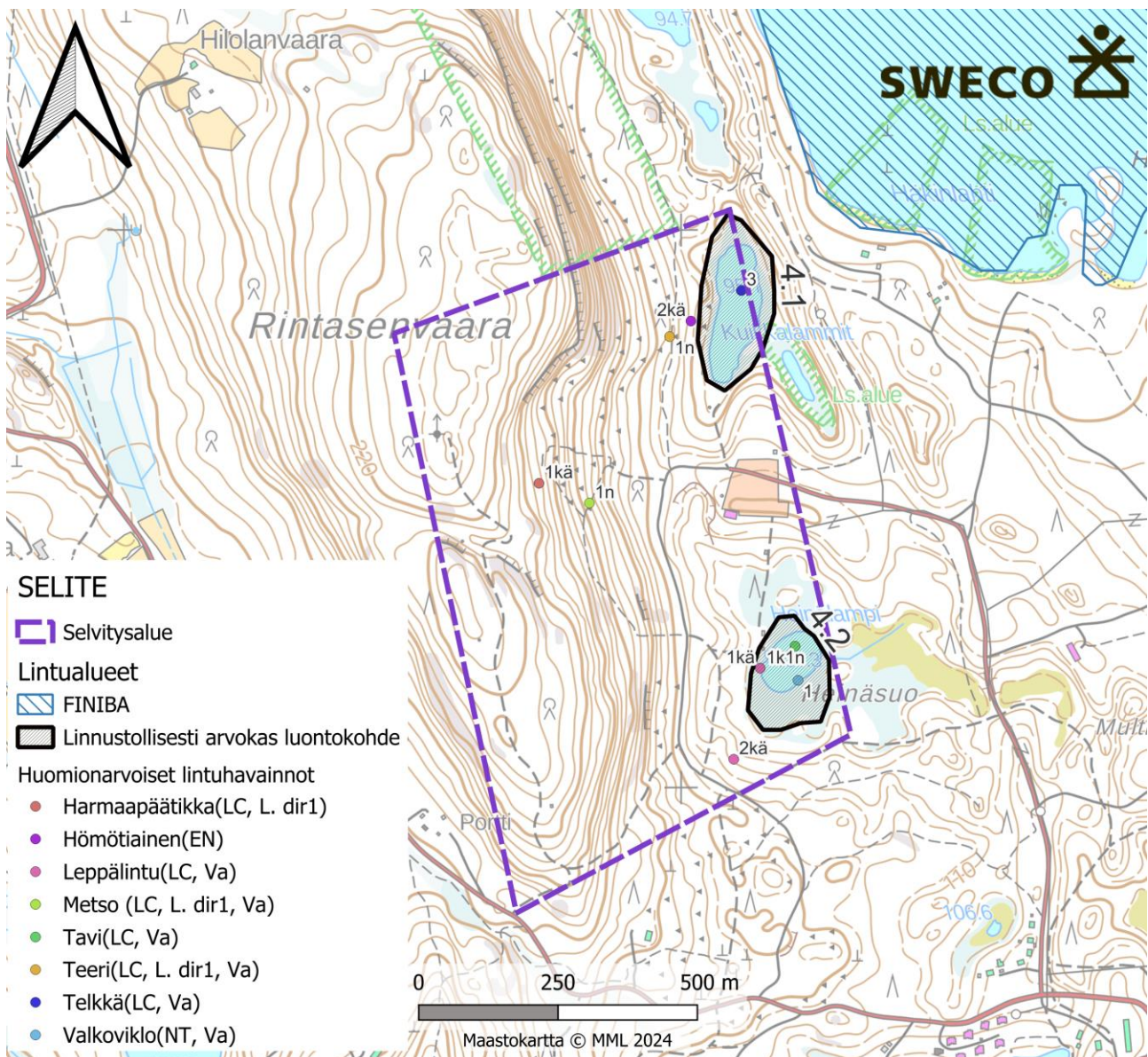
Laji	IUCN	Dir.	Va.	Erit.	RT
Harmaapäätikka	LC	x			
Hömötiainen	EN				
Kanahaukka	NT				
Leppälintu	LC		x		
Palokärki	LC	x			
Metso	LC	x	x		
Tavi	LC		x		
Teeri	LC	x	x		
Telkkä	LC				
Valkoviklo	NT		X		

Huomionarvoisten lintulajien havaintopaikat on esitetty alla olevassa kuvassa alla (Kuva 22) sekä liitteen 3 kartassa.

Muiden kuin huomionarvoisten lajien osalta pesimälinnustoselvityksen maastokäynnillä havaittiin seuraavat lintulajit: hippiäinen, kalalokki, korppi, kulorastas, käki, käpytikka, lehtokerttu, metsäkirvinen, mustapääkerttu, mustarastas, pajulintu, peippo, peukaloinen, pikkukäpylintu, punakylkirastas, punarinta, rautiainen, sepelkyhky, sinisorsa, sinitäinen, talitiainen, tilitatti ja vihervarpunen. Yhteensä linnustoselvityksessä havaittiin 32 lintulajia. Selvitysalueen linnusto on pääosin tavanomaista vanhojen metsien ja lampien linnustoa.

Lähtötietojen ja selvityksen maastohavaintojen perusteella selvitysalueella on kaksi linnustollisesti arvokasta luontokohdetta Heinälampi sekä Iso Kuikkalampi. Lammet sekä niitä ympäröivät metsät keräävät alueen lintuja yhteen sekä tarjoavat rauhaisan ruokailupaikan. Lampien ympärillä esiintyy myös runsaasti erikokoisia lehtipuita ja heinikoita, jotka soveltuvat mm. pesimiseen. Molemmilla alueista tavattiin vesilintuja jokaisella käyntikerralla, alueella havaittu Tavi ei todennäköisesti pesinyt alueella, sillä yksilö havaittiin vain kerran toukokuussa ja telkkiä molemmilla lammista touko- ja kesäkuussa. Alueen ainoa havaittu uhanalainen lintulaji, hömötiainen (EN) havaittiin molemmilla kartoituskerroilla Iso Kuikkalammen ympäristössä.

Seuraavassa on esitetty kunkin linnustollisesti arvokkaan luontokohteen kuvaukset ja huomiointisuositukset. Kohteiden sijainti on esitetty alla (Kuva 22) sekä liitteessä 3.

Kuva 22. Linnustollisesti arvokkaiden luontoalueiden sijainti.

Kohde 4.1 Iso Kuikkalampi

Luontoarvaluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Alueella muusta ympäristöstä erottuva monipuolinen linnusto, useita direktiivilajeja ja uhanalaisen lajin pesäpaikka. Alue on rajattu myös luontotyyppinsä perusteella huomionarvoiseksi kohteeksi.

Suositus: Alue suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle, mutta alueen virkistyskäyttöä voidaan jatkaa pesimäkauden huhti-heinäkuu ulkopuolella.

Kohde 4.2 Heinälampi

Luontoarvaluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Alueella muusta ympäristöstä erottuva monipuolinen linnusto, useita direktiivilajeja ja uhanalaisen lajin pesäpaikka. Alue on rajattu myös luontotyyppinsä perusteella huomionarvoiseksi kohteeksi ja on lakisääteinen vesilain pienvesi.

Suositus: Alue tulee jättää maankäytön muutosten ulkopuolelle, mutta alueen virkistyskäyttöä voidaan jatkaa pesimäkauden huhti-heinäkuu ulkopuolella.

5. LIITO-ORAVA

5.1 Johdanto

Liito-orava (*Pteromys volans*) on luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) laji. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat on suojeltu luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin nojalla. Sen mukaan näiden paikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Alueellinen ELY-keskus voi kuitenkin myöntää poikkeuksen tästä sekä luontodirektiivin artiklassa 12 että luonnonsuojelulain 78.2 §:ssä mainitusta heikentämis- ja hävittämiskiellosta. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksistä on säädetty luontodirektiivin 16 artiklassa. Liito-orava on luokiteltu Suomessa uhanalaiseksi (VU) (Hyvärinen, ym. 2019).

Liito-orava elää kuusivaltaisissa sekametsissä, joissa on lehtipuustoa (haapa, koivu, leppä) ja kolopuustoa (Hanski ym., 2001). Liito-oravat suosivat vanhoja metsiä. Liito-oravan levinneisyys Suomessa ulottuu etelärannikolta linjalle Oulu-Kuusamo (Hanski ym., 2001). Paras ajankohta liito-oravainventointiin on keväällä lumien sullettua (Sierla ym., 2004).

5.2 Menetelmät

Liito-oravaselvitys tehtiin lajin lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi soveltuvissa kuusivaltaisissa sekametsissä etsimällä liito-oravien ulosteita järeiden kuusten, haapojen ja muiden lehtipuiden tyviltä. Koska liito-oravaselvitys tehtiin viitasammakkoselvityksen 1. kierroksen yhteydessä, käytännössä koko kaava-alue eli selvitysalue kuljettiin maastossa läpi selvityksen yhteydessä korkeintaan 50 metrin etäisyydeltä joka pisteestä. Erityistä liito-oravaselvityshuomiota kiinnitettiin maastossa potentiaalisilta vaikuttaville alueille. Erityisen tarkasti maastoselvitettyjä alueita olivat etenkin selvitysalueen lounaisosan varttunut kuusikko sekä

Sweco | Rintasenvaaran ranta-asemakaavan luontoselvitys 2024

Työnumero: 23702976

Päiväys: 5.11.2024

Versio: Valmis

selvitysalueen keskellä sijaitsevat varttuneet sekametsät, joissa haapaa esiintyy runsaasti. Maastotyöt tehtiin 13-14.5.2024. Liito-oravaselvityksessä liito-oravan ulostehavaintojen, pesähavaintojen ja näitä täydentäen lajille sopivan luontotyypin perusteella rajattiin asiantuntija-arviona suunnittelualueella sijaitsevat liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat sekä muut liito-oravan käyttämät alueet (elinpiirin ydinalueet, elinpiirit sisältäen ruokailualueet, siirtymäreitit tms.). Selvityksessä huomioitiin maastokäynnin sekä ilmakuva- ja puustokarttatarkastelujen perusteella keskeiset liito-oravan kulkuyhteydet myös Natura-alueelta ympäröiville alueille. Liito-oravan papanapuiden sekä liito-oravan pesäpaikaksi sopivien luontotyyppiltään lisääntymis- tai levähdyspaikaksi soveltuvilla alueilla sijaitsevien kolopuiden, risupesien ja pönttöjen sijainti paikannettiin.

Papanapuut määritettiin pesäpuuksi, mahdolliseksi pesäpuuksi, (muuksi) papanapuuksi seuraavin perustein:

Pesäpuu

- Kololliset, pöntölliset tai risupesälliset puut, joiden alla oli papanoita.

Kolopuu (mahdollinen pesäpuu)

- Kololliset puut, joiden alla ei ollut papanoita.

Risupesäpuu (mahdollinen pesäpuu)

- Puut, joissa liito-oravan pesäksi sopiva oravan risupesä, mutta joiden alla ei ollut papanoita.

Pönttöpuu (mahdollinen pesäpuu)

- Puut, joissa liito-oravan pesäksi suuaukon koon perusteella sopiva pönttö, mutta joiden alla ei ollut papanoita.

Papanapuu

- Puut, joiden juurella oli papanoita, mutta puussa ei ollut pesäkoloja, risupesiä tai pönttöjä.

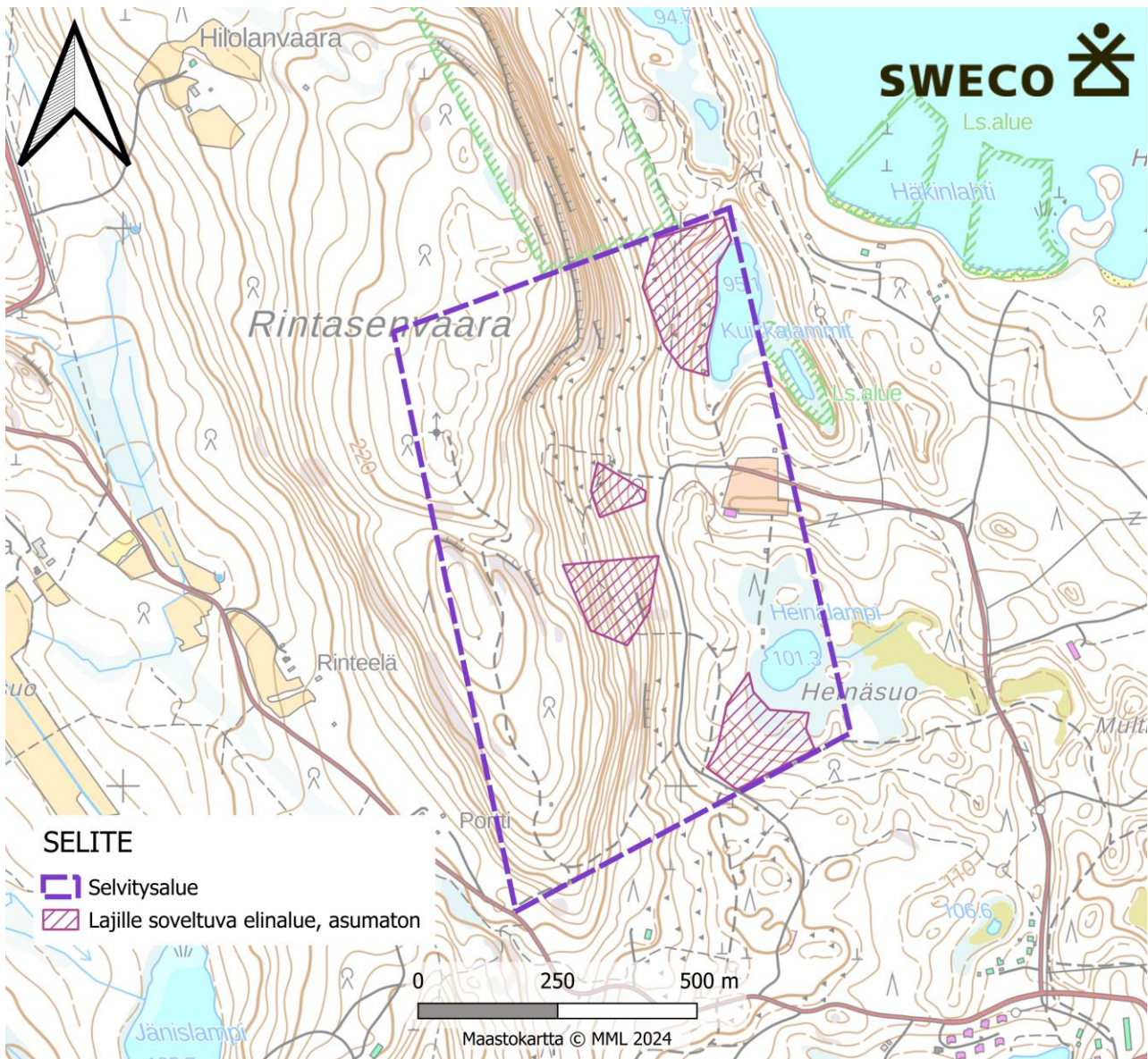
Liito-oravan esiintymistä selvitettiin myös Laji.fi-tietokannasta (Suomen Lajitietokeskus 2023b).

Lisääntymis- ja levähdyspaikat ja muut liito-oravakohteet määritettiin ja rajattiin asiantuntija-arviona perustuen liito-oravalle sopivan elinympäristön ja papanapuiden sekä kolo- ja risupesäpuiden sijaintiin ja havaittuihin papanamääriin.

5.3 Tulokset

Luontoselvityksen maastokäynnillä selvitysalueella ei havaittu lainkaan liito-oravan papanoita. Lajin reviirit kuitenkin vaihtelevat vuosittain, jolloin lajin esiintymistä alueella ei voida täysin poissulkea.

Selvitysalueella liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi puustoltaan sopivia varttuneita kuusi-lehtipuusekametsiä on paikoitellen. Liito-oravalle soveltuvien alueiden sijainnit esitellään alla olevassa kuvassa (Kuva 23). Kaava-aluetta ympäröivät männiköt sekä alueen jyrkät rinteet saattavat vaikuttaa lajin alueelle leviämisen mahdollisuuksiin, mutta lajille olennaista varttunutta lehtipuuta tulee alueella sijaitsemaan tulevaisuudessa erittäin runsaasti. Osa liito-oravalle soveltuvista alueista on rajattu luontotyyppinsä perusteella huomionarvoisiksi kohteiksi.

Kuva 23. Liito-oravalle soveltuvat elinympäristöt alueella, alueet asuttamattomat.

Suomen Lajitietokeskuksen (2024) tietokannassa ei ole liito-oravahavaintoja kaavan suunnittelualueelta eikä luontoselvitysalueelta. Lähimmät Laji.fi:n tietoihin kirjatut liito-oravan esiintymispaikat sijaitsevat noin 450 metriä kaavan suunnittelualueelta etelään, jolloin on mahdollista lajin hyödyntävän aluetta nykyisellään muun muassa kulkureittinä. Alueella suositellaan säilytettävän lajille soveltuvaa elinympäristöä sekä vihreyhteysia alueen halki jokaiseen pääilmansuuntaan.

6. VIITASAMMAKKO

6.1 Johdanto

Viitasammakko (*Rana arvalis*) on luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) laji. Viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikat on suojeltu luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin nojalla. Sen mukaan näiden paikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Alueellinen ELY-keskus voi kuitenkin myöntää poikkeuksen tästä sekä luontodirektiivin artiklassa 12 että luonnonsuojelulain 78.2 §:ssä mainitusta heikentämis- ja hävittämiskiellosta. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksistä on säädetty luontodirektiivin 16 artiklassa. Viitasammakko on luokiteltu Suomessa elinvoimaiseksi (LC) lajiksi (Hyvärinen, ym. 2019).

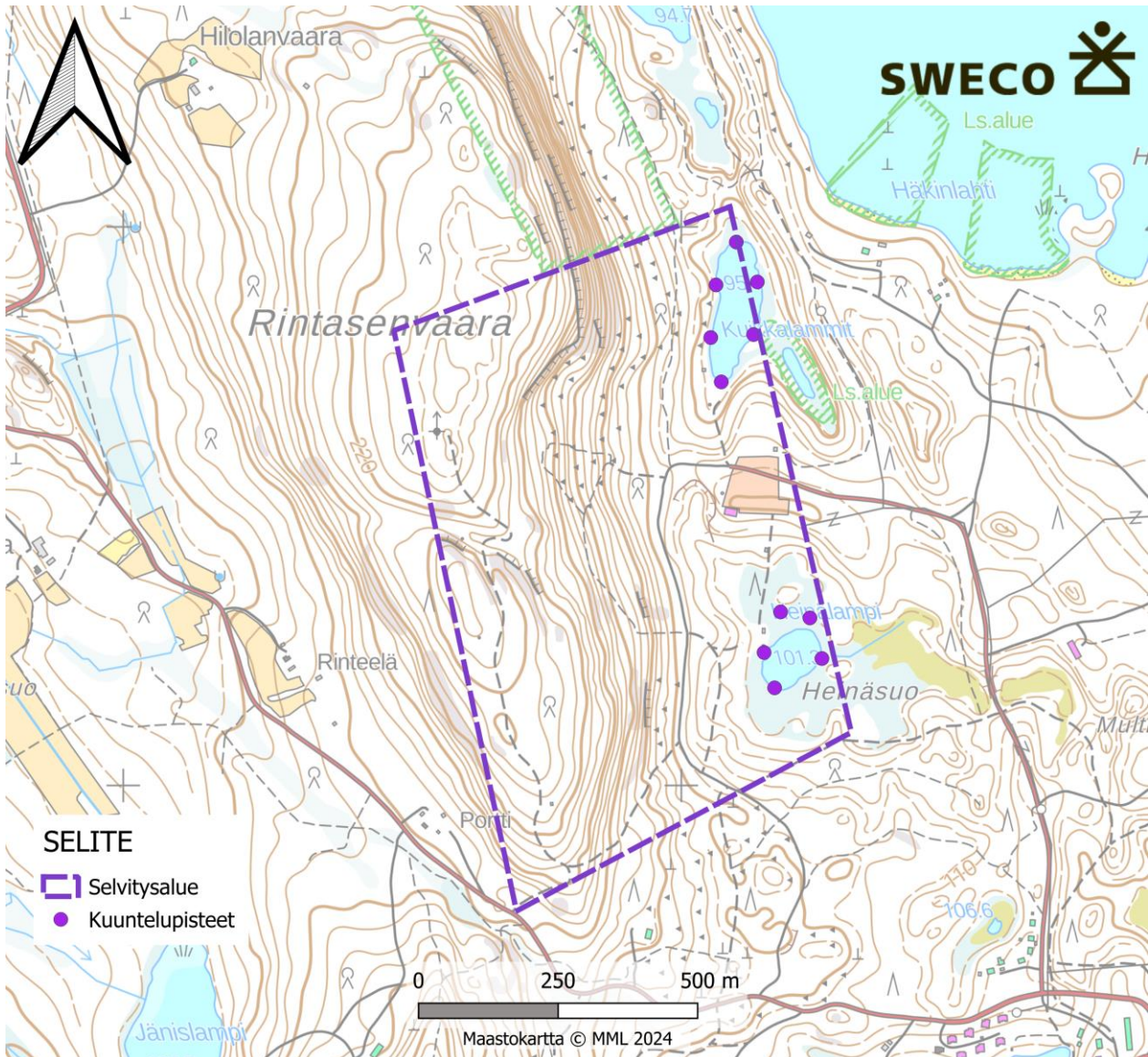
Suomessa viitasammakon levinneisyys painottuu maan etelä- ja keskiosiin, mutta havaintoja on koko maasta tunturialueita lukuun ottamatta (Nieminen & Ahola, 2017). Suomessa viitasammakko vaikuttaa olevan runsaimmillaan luonnontilaisessa elinympäristössä, mm. soilla, ja harvalukuisimmillaan kaupunkiympäristöissä. Lajin levinneisyyden ja runsauden arviointia vaikeuttaa vaikea tunnistettavuus, varsinkin kutuajan ulkopuolella. Viitasammakko voidaan varmasti määrittää äänen perusteella: soidinääni on lajityypillistä haukuntaa tai pulputusta. Matala ääni hukkuu helposti taustameluun ja kuuluu hyvälläkin säällä vain noin 100 metrin päähän. (Nieminen & Ahola, 2017.)

Lajin esiintymispaikoilla lisääntymispaikaksi voidaan tulkita ne vesialueen osat, joissa koiraille on lisääntymisreviirit, joissa pariutuminen ja kutu tapahtuvat ja joissa nuijapääät elävät. Soidintaminen riittää osoittamaan lisääntymispaikan olemassaolon. Levähdyspaikkaan kuuluvat päivälepopaikat esim. kasvillisuuden suojissa ja talvehtimispaikat sekä maa- että vesiympäristössä. Kutualueilla olevia talvehtimispaikkoja lukuun ottamatta levähdyspaikat eivät kuitenkaan ole yksiselitteisesti määriteltävissä. (Nieminen & Ahola, 2017.)

6.2 Menetelmät

Selvitys tehtiin kahdella maastokäynnillä (13.5. ja 24.5.), jotka ajoitettiin viitasammakon arvioituun kutu aikaan. Ensimmäisellä maastokäynnillä 13.5.2024 klo 19.00 – 23.00 lämpötila oli +11–8 °C. Pilvisyyttä oli 0/8 ja tuulta oli noin 2 m/s. Toisella maastokäynnillä 24.5.2024 klo 19.30 – 23.30 lämpötila oli + 18–20 °C. Pilvisyys oli selvityksen aikaan 0/8. Tuulta oli noin 2 m/s. Aurinko laski 13.5. n. klo 22 ja 24.5. n. klo 22.30. Viitasammakoiden kutu alkaa Etelä-Suomessa yleensä noin 20. huhtikuuta ja pohjoiseen mentäessä myöhemmin, laji.fi havaintojen perusteella kudun arveltiin alkavan viimeistään kuun puolivälissä. Koiraat ovat hyvin äänessä tavallisesti kahden-kolmen viikon ajan. (Sierla ym., 2004). Suomen Lajitietokeskuksen interaktiivisessa ja jatkuvasti päivittyvässä Laji.fi-tietoportaaliassa kutu vaikutti olevan tavanomaisessa aikataulussa, mutta käynnistyneen hiukan tavanomaista myöhemmin.

Viitasammakkoselvityksen kuunteluita tehtiin selvitysalueen Kuikkalammella sekä Heinälammella. Viitasammakkokuuntelupisteiden sijainti on esitetty seuraavassa kuvassa (Kuva 24). Karttatarkastelun ja maastokäyntien perusteella kaavan suunnittelualueella eikä koko luontoselvitysalueella ole muita viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi sopivia kohteita.

Kuva 24. Viitasammakkokuuntelupisteiden sijainti.

6.3 Tulokset

Luontoselvityksen maastokäynnillä selvitysalueella ei havaittu soidintavia viitasammakoita.

Kaavan suunnittelualueella, selvitysalueella tai yhden kilometrin säteellä selvitysalueesta ei ole Laji.fi:ssä (Suomen Lajitietokeskus 2023b) mainittuja tunnettuja viitasammakon esiintymispaikkahavaintoja. 24.5. maastokäynnillä Kuikkalammitilla havaittiin noin kymmenen soidintavaa rupikonaa (*Bufo bufo*, elinvoimainen LC) lammen länsireunalla. Alueella on potentiaalia toimia viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkana, sillä lampien ympärillä on lajille soveltuvaa metsäistä talvehtimisympäristöä.

7. MUUT LUONTODIREKTIIVIN LIITTEEN IV a LAJIT

7.1 Johdanto

Luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikat on suojeltu luonnonsuojelulain (9/2023) 78 §:n 2 momentin nojalla. Sen mukaan näiden paikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Todennäköisemmin alueella esiintyvinä luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeina, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja suunnitelma voisi heikentää, pidettiin liito-oravaa, viitasammakkoa, lepakoita, kirjoverkkoperhosta sekä sirolampi- lummelampi- ja täplälampikorentoja. Näiden lajien osalta tehtiin lisääntymis- ja levähdyspaikkoja kartoittavat maastoselvitykset, joiden tulokset on esitetty edellisissä luvuissa. Tässä luvussa käsitellään muita luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeja.

7.2 Aineisto ja menetelmät

Tarkastelu perustuu lähtötietoihin (Suomen Lajitietokeskus 2023b), maastokäynneillä tehtyihin luontotyyppihavaintoihin, karttatarkasteluun sekä kirjallisuustietoihin lajien elinympäristövaatimuksista (mm. Nieminen & Ahola, 2017). Tarkastelu on tehty asiantuntija-arviona.

7.3 Tulokset

Selvitysalueen välittömästä läheisyydestä on tehty havaintoja salassa pidettävästä uhanalaisesta lajista. Lajin ei arvioida kuitenkaan enää esiintyvän alueella.

Luonnonvarakeskuksen (LUKE, 2023b) avoimen datan portaalin 10 km x 10 km -ruutujen suurpetohavaintoaineistossa suurpetoja on havaittu sillä 100 neliökilometrin ruudulla, jonka koilliskulmaan koko kaavan suunnittelualue ja lähes koko selvitysaluekin sijoittuu, kahden kuukauden (elo-syyskuu 2024) aikana yhteensä seuraavasti: ilveksiä yhden kerran, karhuja 11 kertaa, ja ahmoja 0 kertaa. Ilveksen pesäpaikka sijaitsee tyypillisesti mahdollisimman kaukana ihmisen aiheuttamasta häiriöstä sekä sijaitsee usein vaikeakulkuisessa maastossa, esimerkiksi louhikko- tai mäkimaastossa. Emo synnyttää tyypillisesti kivenkolossa tai kaatuneen puunrungon tai juurakon alla. Alueella sijaitsee ilvekselle soveltuvia pesäpaikkoja rinteiden alla, mutta on mahdollista, että erityisesti alueen hiihtoladut estävät sitä tällä hetkellä sijoittumasta alueelle. Karhulle soveltuvia kallioluolia tai suuria muurahaispesiä alueella ei esiinny ja karhun Pesät ovat tyypillisesti syrjässä, vähintään yhden kilometrin päässä suuremmista teistä ja ihmisasutuksesta, jolloin Loma-Kolin alue saattaa olla liian lähellä ihmisasutusta pesimistarkoituksiin.

Noin neljän kilometrin säteellä selvitysalueesta sijaitsee Luonnonvarakeskuksen (LUKE, 2024a) rajaama Kolin susireviiri, joka on ollut aktiivinen alueella 2023 lähtien. Aluetta on sivunnut myös muut reviirit kuten Juuka-Polvijärven reviiri, joka on kattanut myös kaava-alueen vuonna 2022. Kolin reviiriä on asuttanut viime talvella perhelauma. Huomioiden suunnittelualueen nykyinen maankäyttö, johon kuuluu ulkoilu jokaisena vuoden aikana ja suurpetojen arkuus, suunnittelu- tai selvitysalueella tai niiden lähiympäristössä ei arvioida olevan suurpetojen lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

Isolampisukeltajan ja jättisukeltajan lisääntymis- ja levähdyspaikkapotentiaalia voisi olla Kuikkalammilla ja Heinälammella, mutta lammet ei liene kasvillisuudeltaan riittävän reheviä isolampisukeltajan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi, ja toisaalta jättisukeltaja suosii yleensä kirkasvetisempiä vesistöjä vaikkakin esiintyy joskus myös suolammilla (Nieminen & Ahola 2017). Joka tapauksessa suunnitelmalla ei ole sellaisia, suoria tai

välillisiä, esimerkiksi vedenlaadun tai rantakasvillisuuden muutoksen kautta välittyviä vaikutuksia, että se vaikuttaisi lampien sopivuuteen näiden sukeltajakuoriaislajien lisääntymis- ja levähdyspaikaksi.

Edellä mainittujen direktiivilajien lisäksi suunnittelualueella voisi olla lähinnä lepakkolajien (ainakin pohjanlepakko ja viiksi-/isoviiksisiippa sekä vesisiippa) lisääntymis- tai levähdyspaikka. Selvitysalueella on rakennuksia sekä kalliokivikoita, jotka saattavat soveltua lepakoiden lisääntymis-, levähdys- tai talvehtimispaikoiksi. Kaavalla ei arvioida olevan vaikutusta lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin ainakaan silloin, jos olemassa olevia rakennuksia ei pureta tai kivikoita hävitetä. Alueen rakennukset ovat kuitenkin joko hyvin pieniä hiihtokeskuksen vartijankoppeja tai metallisia varastokontteja. Selvitysalueen länsireunalla, hiekkakentän luona sijaitseva rakennus saattaisi toimia lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkana, mutta rakennuksen hyvä kunto ja ympäröivän alueen avoimuus vähentävät rakennuksen potentiaalia.

8. MUUT HUOMIONARVOISET LAJIT

8.1 Aineisto ja menetelmät

Tarkastelu perustuu lähtötietoihin (Suomen Lajitietokeskus 2023b ja 2023c).

8.2 Tulokset

Laji.fi-tietokannan (tietokantatieto 5.12.2023) mukaan kaavan suunnittelualueella ei ole valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisten, silmälläpidettävien, rauhoitettujen erityisesti suojeltujen tai luontodirektiivin liitteisiin IV tai II kuuluvien eliölajien tunnettuja esiintymispaikkoja.

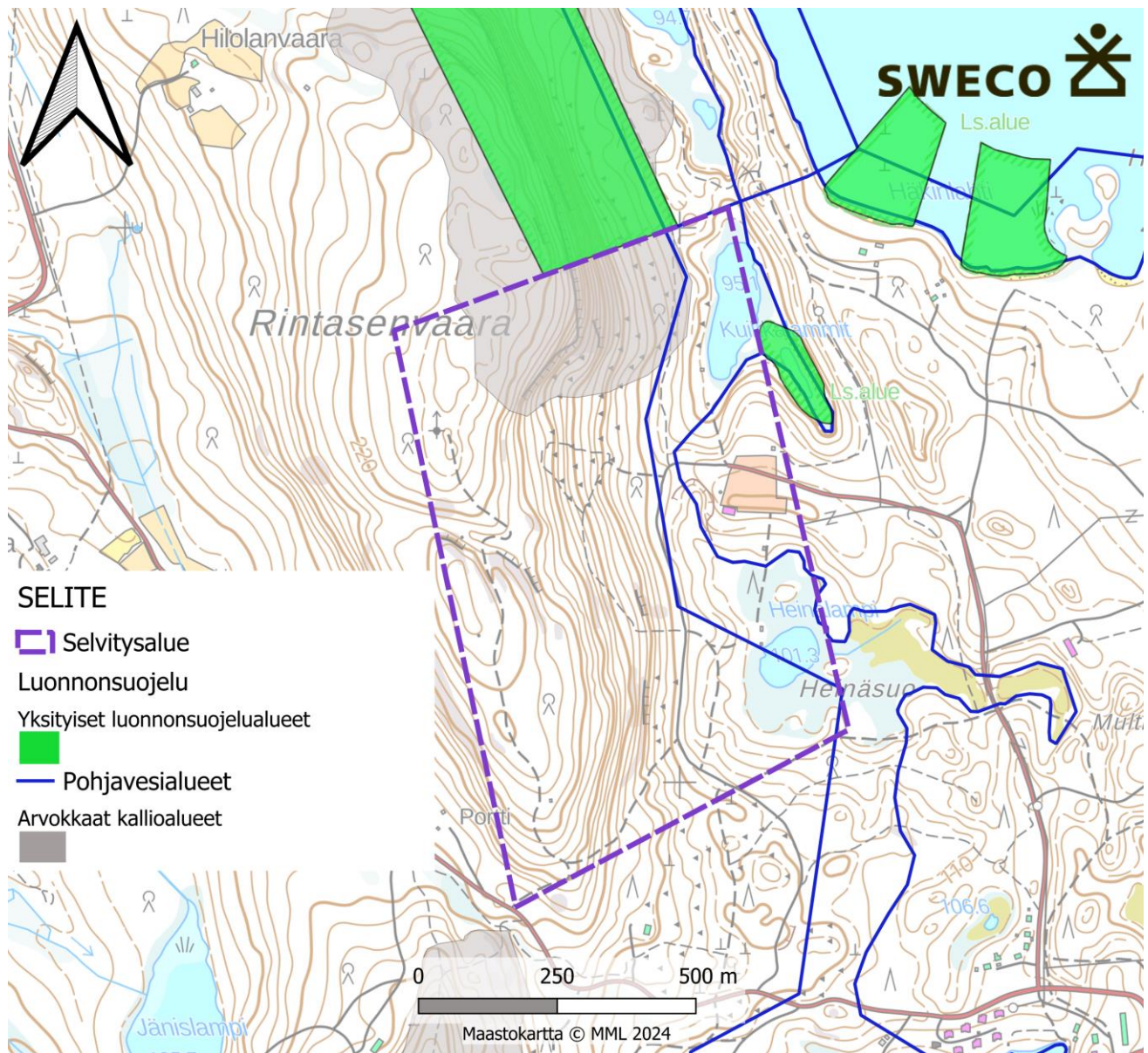
9. NATURA- JA LUONNONSUOJELUALUEET, POHJAVESIALUEET SEKÄ MUUT LUONNON ARVOALUEET

9.1 Aineisto ja menetelmät

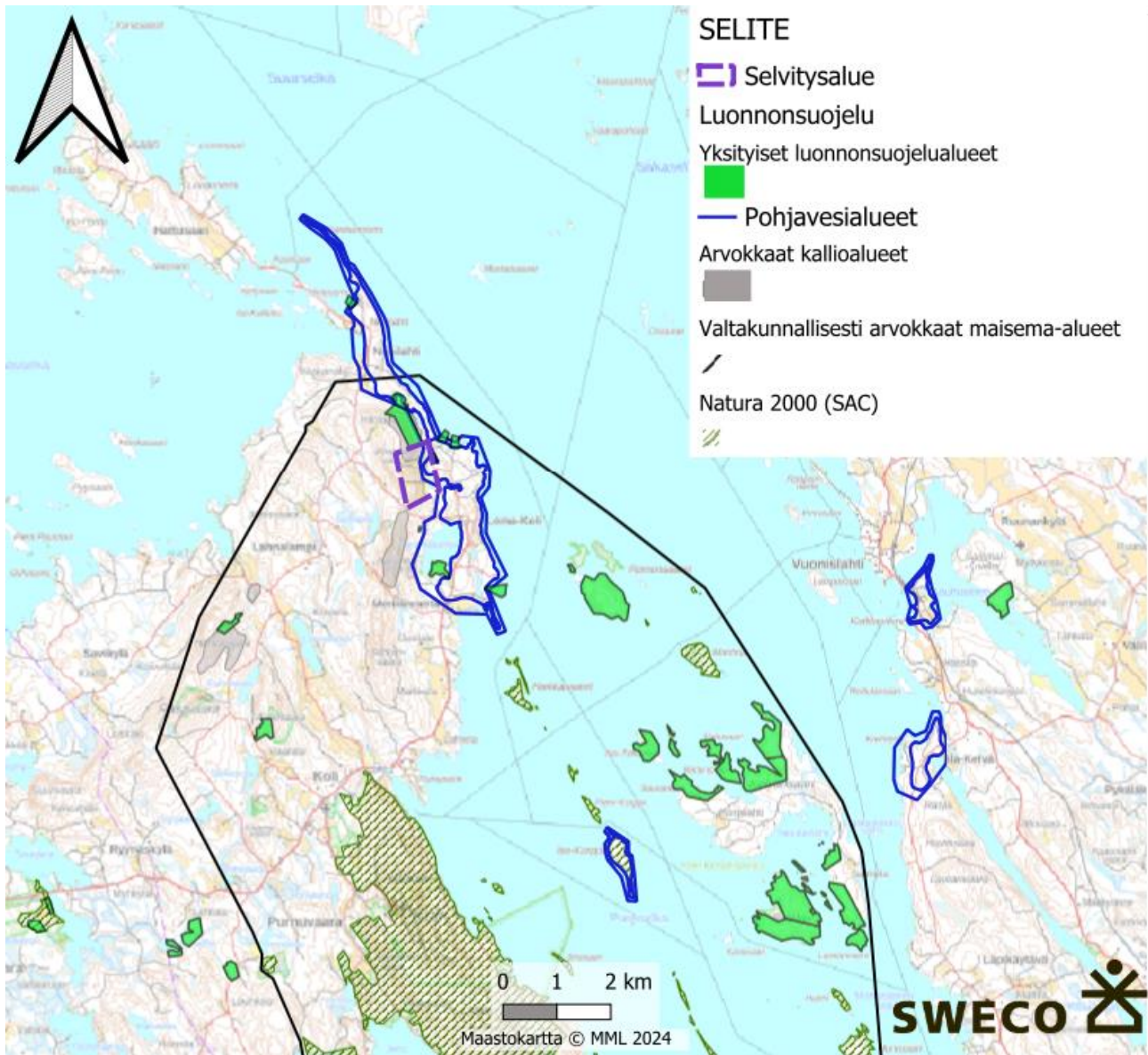
Natura- ja luonnonsuojelualueiden, luonnonsuojeluohjelma-alueiden ja soidensuojelun täydennysohjelma-alueiden, luonnonmuistomerkkien sekä valtakunnallisesti arvokkaiden geologisten muodostumien ja pohjavesialueiden sijainti tarkastettiin ympäristöhallinnon avointen paikkatietorajapintojen kautta. Natura-alueiden tiedot tarkastettiin Natura-alueiden karttapalvelusta (SYKE ja ELY-keskukset, 2018), ja lähimmän Natura-alueen virallinen tietolomake pyydettiin Keski-Suomen ELY-keskuksesta. Metsähallitukselta (2024) pyydettiin Metsähallituksen numeerinen paikkatieto (Natura-alueen ja suojelualueiden biotooppitieto, Metsähallituksen suojeluohjelma-alueet, Metsähallituksen Metso 10 000 sekä Metso 13 000 –kohteet).

9.2 Tulokset

Seuraavassa kartassa (Kuva 25) on esitetty suunnittelualueen ympäristön Natura- ja luonnonsuojelualueiden, luonnonsuojeluohjelma-alueiden ja soidensuojelun täydennysohjelma-alueiden sekä valtakunnallisesti arvokkaiden geologisten muodostumien ja pohjavesialueiden sijainti.

Kuva 25. Suunnittelualueen ympäristön Natura- ja luonnonsuojelualueiden, arvokkaiden kallioalueiden, pohjavesialueiden sekä valtakunnallisesti arvokkaiden geologisten muodostumien ja pohjavesialueiden sijainti.

Kuva 26. Suunnittelualan ympäristön Natura- ja luonnonsuojelualueiden, arvokkaiden kallioalueiden, pohjavesialueiden sekä valtakunnallisesti arvokkaiden geologisten muodostumien ja pohjavesialueiden sijainti.

9.2.1 Natura-alueet

Suunnittelualueeseen nähden lähin Natura-alue on Kolin Kansallispuisto (FI0700010, SAC), joka lähimmillään noin 3,4 kilometrin päässä selvitysalueelta etelään. Natura-alue Kolin Kansallispuisto on suojeltu luontodirektiivin perusteella. Natura-alue on luokan 1 luontokohde eli lainsäädännöllä turvattu kohde.

Natura-alueen kokonaispinta-ala on 2 717,50 hehtaaria. Natura-alue koostuu useasta eri osasta, ja kattaa koko Kolin kansallispuiston sekä useita saaria.

Natura-alueen Kolin Kansallispuiston suojeluperusteita ovat alueen Naturatietolomakkeen mukaan luontodirektiivin liitteen II lajeista liito-orava, rupilisko, saukko, haavansahajumi, havuhuppukuoriainen, kirjoverkkoperhonen, myyränporras sekä kaksi salassa pidettävää lajia. Lisäksi alueen suojeluperusteina ovat seuraavat luontodirektiivin liitteen I luontotyytit.

Taulukko 4. Kolin Kansallispuiston Natura-luontotyytit.

Koodi	Nimi	Pinta-ala,ha
3110	hiekkamaiden niukkamineraaliset niukkaravinteiset vedet (Littorelletalia uniflorae)	10.8
3160	humuspitoiset järvet ja lammet	1.94
3260	vuorten alapuoliset tasankojoet, joissa Ranunculus fluitans ja Callitriche-Batrachium- kasvillisuutta	0.69
6270	fennoskandian runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt	3.05
6430	kostea suurruohokasvillisuus	1.42
6510	alavat niitetty niityt (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)	9.55
7140	vaihtumissuot ja rantasuot	7.3
7160	fennoskandian lähteet ja lähdesuot	0.05
7230	letot	0.3
8220	kasvipeitteiset silikaattikalliot	160
9010	boreaaliset luonnonmetsät	300
9050	boreaaliset lehdot	122
9060	harjumuodostumien metsäiset luontotyytit	110
9070	fennoskandian hakamaat ja kaskilaitumet	20.96
91D0	puustoiset suot	61

Naturatietolomakkeen mukaan alueen luontotyytitietojen laatu on hyvä tai kohtalainen.

Suunnittelualueeseen nähden seuraavaksi lähin Natura-alue on Härkinpuro ja serpentiiniraunioisalueet (FI0700015, SAC), joka sijaitsee suunnittelualueesta noin 15 kilometriä länteen.

9.2.2 Muut luonnon arvoalueet

Suunnittelualue kuuluu valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden alueelle Kolin maisemat (VAM090091) (VAMA 2021). Kyseinen maisema-alue on kooltaan 19 590 hehtaaria, joka koostuu pääosin arvokkaista geologisista kohteista, kallioista ja vaarajaksoista, mutta myös muista ympäristöistä kuten maatalousmaisemasta sekä kosteikoista. Rintasenvaaran korkeat rinteet ovat osa Kolin maisema-arvoja, ja näkymä ulottuu muun muassa Pielisen vastarannalle, Vuonislahteen asti.

Rintasenvaaran koillisosa (KAO070080) on valtakunnallisesti arvokas kallioalue, joka on osoitettu geomerkinnällä Koli-Ahovaara oyk 2040+:ssa. Kallioalueella on arvoluokitus 1 – Ainutlaatuinen kallioalue. Osa kallioalueesta ulottuu asemakaavoitettavalle alueelle. Osayleiskaavan määräyksen mukaan alueella on kiellettyä maa-ainesten otto ja muu maanpinnan muuttaminen (), joka vaarantaa alueen luonnon- tai maisema-arvojen säilymistä.

Suunnittelualueen itäreunalle rajautuu pienialainen luonnonsuojelualue Kuikkalammit (ERA203581). Alueen pinta-ala on noin 1,1 hehtaaria ja Kuikkalammit on erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikka, jonka rajat alueellinen ympäristökeskus on päätöksellään määritelly. Huomioitavaa on, että Kuikkalampien suurempi lampi ei ole osa luonnonsuojelualueita, vain raportissa aiemmin kutsuttu Pieni Kuikkalampi.

Suunnittelualueella tai 500 metrin säteellä siitä ei sijaitse muita luonnonsuojelualueita, luonnonsuojeluohjelma-alueita, soidensuojelun täydennysohjelma-alueita, Metsähallituksen suojeluohjelma-alueita, Metsähallituksen Metso 10 000 tai Metso 13 000 –kohteita, luonnonmuistomerkkejä eikä valtakunnallisesti arvokkaita geologisia muodostumia.

Suunnittelualueen eteläosassa ja eteläpuolella sijaitsee Merilänranta 9 (0742209) pohjavesialue. Kyseessä on vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen (1). Pohjavesialueen antoisuusarvio on 800 m³/päivä. Pohjavesimuodostuman määrällinen ja kemiallinen tila on arvioitu hyväksi ja alueelle on laadittu suojelusuunnitelma. (Paikkatietoikkuna.fi.) Alueen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja valvonnassa tulee huomioida ympäristönsuojelulain (27.6.2014/527) 17 §:n mukainen pohjaveden pilaamiskielto.

10. EKOLOGISET YHTEYDET

10.1 Aineisto- ja menetelmät

Ekologisia yhteyksiä tarkasteltiin asiantuntija-arviona lähtöaineiston ja maastohavaintojen perusteella. Lähtöaineistona käytettiin mm. perus- ja puustokarttoja, aiempia selvityksiä ja voimassa olevien kaavojen merkintöjä.

10.2 Tulokset

Pohjois-Karjalan maakuntakaavassa 2040+ ei ole alueelta määriteltyä ekologia yhteyksiä tai yhteystarpeita. Alueen merkitys niin maisemallisesti kuin luontoarvoiltaan korostaa alueen merkitystä ekologisten yhteyksien turvaamisessa.

11. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

11.1 Tehdyt selvitykset

Luontoselvitys laadittiin asemakaavatasoisena. Luontoselvitys sisältää maastotöihin perustuvat kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen, liito-oravaselvityksen, pesimälinnustaselvityksen sekä viitasammakkoselvityksen,

11.2 Alueen luonnon yleispiirteet

Selvitysalueen metsät ovat pääasiassa havupuuvaltaisia, mutta alueella esiintyy myös runsaasti lehtipuuta, erityisesti haapaa. Rintasenvaaran alue on jyrkkä ja vaikeakulkuinen, ja siellä on useita kivikoita sekä jyrkänkaita. Yleisimmät luontotyypit alueella ovat tuoret sekä kuivahkot kankaat. Alueen puulajisto on pääosin havupuuvaltaista, mutta alueella esiintyy huomattavan paljon varttuneita haapoja ja koivuja. Alueelle sijoittuu kaksi lampea, oja alueella havaittiin vain teiden vierustoilla.

Alueen läpi kulkee jo käytöstä poistettuja laskettelurinteitä, joissa kasvaa luontaisesti eri lehtipuiden taimia. Alueella on myös pieniä rakennuksia, suuri hiekkapohjainen pysäköintialue sekä käytössä olevia hiekkateitä ja hiihtolatu talvisin.

11.3 Tulokset

Luontoselvityksessä rajattiin 12 huomionarvoista luontokohteita, joiden sijainti, tyyppi ja luontoarvoluokka on esitetty liitteen 1 yhteenvetokartalla. Kohteiden tarkemmat tiedot sekä huomiointisuositukset on esitetty tarkemmin raportin lajikohtaisissa luvuissa kohdekohtaisissa kuvauksissa.

11.3.1 Kasvillisuus ja luontotyypit

Luontoselvityksen perusteella selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:n eikä 65 §:n mukaisia luontotyyppikohteita. Alueella sijaitsee yksi vesilain (587/2011) 2. luvun 11 §:n pienvesikohde. Alueella havaittiin 1 uhanalainen luontotyyppikohde sekä muutamia alueellisesti uhanalaisia luontotyyppikohteita.

Luontoselvityksen maastokäynnillä selvitysalueella havaittiin huomionarvoisista kasvilajeista valkolehdokkia. Rauhoitetun valkolehdokin kasvupaikat ovat luokan 1 luontokohteita eli lainsäädännöllä turvattuja kohteita. Edellä mainitun lisäksi selvitysalueella ei luontoselvityksen lähtötietojen ja maastoselvityksen perusteella ole muita valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisten tai silmälläpidettävien kasvilajien, lakisääteisesti suojeltavien kasvilajien (luontodirektiivin liitteiden II ja IV b lajit tai rauhoitetut tai erityisesti suojellut kasvilajit) eikä Suomen kansainvälisten vastuulajien tunnettuja kasvupaikkoja.

Vieraslajeista selvitysalueella havaittiin komealupiinia erityisesti teiden varsilla.

11.3.2 Linnut

Pesimälinnustoselvityksen maastokäynneillä havaittiin huomionarvoisista lintulajeista (lintudirektiivin liitteen I lajit, erityisesti suojeltavat lajit, kansallisesti tai alueellisesti uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit ja Suomen vastuulajit) yhteensä kymmenen lintulajia. Yhteensä linnustoselvityksessä havaittiin 32 lintulajia. Selvitysalueen linnusto on pääosin tavanomaista vanhojen metsien ja lampien linnustoa.

Lähtötietojen ja selvityksen maastohavaintojen perusteella selvitysalueella on kaksi linnustollisesti arvokasta luontokohdetta (kohteet 4.1 ja 4.2) jotka kaikki ovat luokan 3 luontokohteita eli monimuotoisuutta turvaavia kohteita.

11.3.3 Liito-orava

Luontoselvityksen maastokäynnillä selvitysalueella ei havaittu lainkaan liito-oravan papanoita tai muita merkkejä, eikä alueella ole aiempia tunnettuja liito-oravan esiintymispaikkoja. Selvitysalueella arvioidaan olevan muutamia liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi sopivia ympäristöjä.

11.3.4 Viitasammakko

Viitasammakkoa ei havaittu maastokäynneillä keväällä 2024. Heinälampi ja Kuikkalammet ovat lajille soveltuvia elinympäristöjä.

11.3.5 Muut luontodirektiivin liitteen IV a lajit

Erillisselvityksillä tutkittujen lajien ja lajiryhmien lisäksi kaavan suunnittelualueella tai koko selvitysalueella ei arvioida olevan muiden luontodirektiivin liitteen IVa lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, joihin kaavalla voisi olla vaikutusta.

11.3.6 Muut huomionarvoiset lajit

Erillisselvityksillä tutkittujen lajien ja lajiryhmien lisäksi kaavan suunnittelualueella tai koko selvitysalueella ei lähtötietojen perusteella arvioida olevan muiden huomionarvoisten lajien esiintymispaikkoja, jotka tulisi ottaa huomioon suunnittelussa.

11.3.7 Natura- ja luonnonsuojelualueet, pohjavesialueet sekä muut luonnon arvoalueet

Suunnittelualueen lähin Natura-alue on Kolin Kansallispuisto (FI0700010, SAC), joka sijaitsee noin 3,4 kilometrin päässä etelässä. Kolin Kansallispuisto on suojeltu luontodirektiivin perusteella, ja sen kokonaispinta-ala on 2717,50 hehtaaria. Alueella esiintyy useita suojeltuja lajeja, kuten liito-orava ja rupilisko, sekä useita luontodirektiivin liitteen I luontotyypppejä.

Seuraavaksi lähin Natura-alue on Härkinpuro ja serpentiiniraunioisalueet SAC (FI0700015, SAC), joka sijaitsee noin 15 kilometrin länteen suunnittelualueesta.

Suunnittelualue kuuluu myös valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin, erityisesti Kolin maisemaan, jonka pinta-ala on 19 590 hehtaaria. Rintasenvaaran korkeat rinteet ovat osa tätä maisema-aluetta.

Lisäksi Rintasenvaaran koillisosa on valtakunnallisesti arvokas kallioalue, ja sen käyttöä rajoitetaan osayleiskaavan mukaan. Suunnittelualueen itäreunalla on pieni luonnonsuojelualue Kuikkalammit, joka on erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikka.

Suunnittelualueen eteläpuolella sijaitsee tärkeä pohjavesialue Merilänranta 9 (0742209), jonka antoisuusarvio on 800 m³/päivä. Pohjavesialueen tila on arvioitu hyväksi, ja alueella on suojelusuunnitelma. Alueen toiminnassa tulee huomioida ympäristönsuojelulain mukaiset rajoitukset pohjaveden pilaamiselle.

11.3.8 Ekologiset yhteydet

Pohjois-Karjalan maakuntakaavassa 2040+ ei ole alueelta määriteltyä ekologia yhteyksiä tai yhteystarpeita. Alueen merkitys niin maisemallisesti kuin luontoarvoiltaan korostaa alueen merkitystä ekologisten yhteyksien turvaamisessa.

11.4 Luontoarvojen huomiointi suunnittelussa

Luontoselvityksessä rajatut 12 huomionarvoista luontokohdetta on esitetty liitteen 1 yhteenvetokartalla sekä tarkemmin raportin lajikohtaisissa luvuissa. Raportin kohdekuvauksissa on annettu suositus kohteiden huomioimisesta suunnittelussa. Luontoselvityksessä tunnistetut luontokohteet on luokiteltu eri arvoluokkiin (luokat 1–4) soveltaen oppaan *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle* (Mäkelä & Salo, 2023) ohjeistusta. Tämän luontoselvitysraportin kohdekohtaisissa huomiointisuosituksissa on pyritty soveltamaan kyseisen oppaan ohjeistusta. Kohdekuvauksissa on pyritty kuvaamaan ja huomiointisuosituksissa huomioimaan kunkin kohteen mahdollisen lakien ja asetusten antama suoja. Osaltaan luontokohteiden huomiointitarkkuus riippuu kunkin suunnitteluvaiheen tarkkuustasosta, mistä lisätietoa saa tarvittaessa kyseisen oppaan (Mäkelä & Salo, 2023) luvusta 7 ja etenkin oppaan taulukoista 7.1. Oppaan taulukosta 7.2. puolestaan saa lisätietoa erilaisten luontokohteiden huomiointitavoista mm. kaavamääräyksiä muotoiltaessa.

Suunnittelualueella sijaitsee Merilänrannan (0742209) pohjavesialue. Alueen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja valvonnassa tulee huomioida ympäristönsuojelulain (27.6.2014/527) 17 §:n mukainen pohjaveden pilaamiskielto.

Luonnon monimuotoisuuden säilyvyyden ja alueen virkistyskäytön kannalta suunnittelualueelle suositellaan jätettävän mahdollisimman paljon olemassa olevaa puustoa ja rakentamatonta ympäristöä. Kaava-alueella, sekä sen vaikutusalueella pesivien lintujen vuoksi suunniteltujen kiinteistöjen lasipinnat tulee toteuttaa lintuturvallisilla ratkaisuilla, kuten erilaisilla merkinnöillä tai estämällä maiseman heijastumista lasipinnoista, sillä kaava-alue sijoittuu metsäiselle alueelle. Kaava-alueen rakentaminen ei saa lisätä vesialueiden rehevöitymistä.

Haitallisten vieraslajien esiintymistä suositellaan seurattavan, ja tehtävän toimenpiteitä niiden hävittämiseksi.

11.5 Epävarmuustekijät

Yhtenä vuonna tehdyt luontoselvitykset antavat kuvan ainoastaan yhden vuoden tilanteesta, johon voivat vaikuttaa esimerkiksi sääolot, kevään eteneminen ja sattuma. Kaikki luontoselvitykset tehtiin oikea-aikaisesti parhaaksi arvioituna ajankohtana. Selvitysten tekijällä on kokemusta vastaavista selvityksistä, joten epävarmuustekijät arvioidaan käytettyjen menetelmien osalta hyvin vähäisiksi.

12. LÄHTEET

BirdLife, 2023. Tärkeät lintualueet. <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/> (Luettu 8.12.2023).

FCG, 2010. KOLIN OSAYLEISKAAVAT - Luonto- ja maisemaselvitys.

GTK, 2024. Geologian tutkimuskeskuksen avoin paikkatietorajapinta Maaperä pohjaa (GTK 2024). https://gtkdata.gtk.fi/arcgis/rest/services/Rajapinnat/GTK_Maapera_WMS/MapServer/46 (ladattu 31.8.2024).

Hallituksen esitys Eduskunnalle vesilainsäädännön uudistamiseksi (HE 277/2009 vp).

Hanski, I., Henttonen, H., Liukko, U.-M., Meriluoto M. & Mäkelä A., 2001. Liito-oravan (*Pteromys volans*) biologia ja suojelu Suomessa. Suomen ympäristö 459, Luonto ja luonnonvarat, 130 s.

Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, 2. Painos. Helsinki

Leivo, M, Asanti, T, Koskimies, P, Lammi, E., Lampolahti, J, Mikkola-Roos, M ja Virolainen, E. 2002: Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja nro 4. Suomen graafiset palvelut, Kuopio. 142 s.

Luonnonsuojelulaki (9/2023).

LUKE, 2024a. Luonnonvarakeskuksen rajaamat susireviirit paikkatietomuodossa (vv. 2019–2023). Susireviirien tietovarannot - Tietoaineisto - Luke open data portal (luettu 4.10.2024).

LUKE, 2024b. Suurpetohavainnot tietovarantona. Tassu- suurpetohavaintojärjestelmän havaintolukumäärät vuosittain 10 x 10 km ruuduista Suurpetohavainnot tietovarantona - Tietoaineisto - Luke open data portal (luettu 4.10.2024)

LUKE, 2024. Luonnonvarakeskuksen monilähteisen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMI) katselupalvelu (WMS). <http://kartta.luke.fi/geoserver/MVMI/wms>. (ladattu 30.1.2024)

Metsäkeskus, 2024. Erityisen tärkeät ympäristökuviot -karttapalvelu. <https://metsakeskus.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=a29ae4c4eb7240f0895d4ff93f04df1c> (luettu 12.9.2024).

Mikkonen, N., Leikola, N., Lahtinen, A., Lehtomäki J. & Halme P., 2018. Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa Puustoisten elinympäristöjen monimuotoisuusarvojen Zonation -analyysien loppuraportti. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 9 | 2018.

Mäkelä K. & Salo P. 2023. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43 | 2023. 374 s. <https://helda.helsinki.fi/items/d2c3ab28-1ebe-42a0-9712-0da31675578f>

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Paikkatietoikkuna.fi. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/> (Luettu 14.1.2.2023).

Sweco | Rintasenvaaran ranta-asemakaavan luontoselvitys 2024

Työnumero: 23702976

Päiväys: 5.11.2024 Versio: Valmis

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M., 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742, Luonto ja luonnonvarat, s. 114.

Suomen Lajitietokeskus, 2022. Suomen Lajitietokeskus sensitiivinen lajitieto, lajilista 2022. https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fcms.laji.fi%2Fwp-content%2Fuploads%2F2022%2F12%2FSuomen_Lajitietokeskus_sensitiivinen-lajitieto_lajilista_2022.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK (luettu 28.9.2023).

Suomen Lajitietokeskus 2024a. Rengastusrekisterin tiedot. Latauksen tunniste <http://tun.fi/HBF.88279>. (Haettu 12.5.2024).

Suomen Lajitietokeskus 2024b. Huomionarvoiset lajit pois lukien petolintupesät ja rengastusrekisteri. Latauksen tunniste: <http://tun.fi/HBF.81676>, <http://tun.fi/HBF.88270>, <http://tun.fi/HBF.88275>, <http://tun.fi/HBF.88273> (Haettu 12.5.2024).

Suomen Lajitietokeskus 2024c. Kaikki havainnot pois lukien petolintupesät ja rengastusrekisteri. Latauksen tunniste <http://tun.fi/HBF.88278> (Haettu 12.5.2024).

Suomen Lajitietokeskus 2024d. Vieraslajit. Latauksen tunniste <http://tun.fi/HBF.88282>. (Haettu 12.5.2024).

Suomen Lajitietokeskus 2024e. LajiGIS: Lajin seurantakohteet: Petolinnut. Haku tehtiin aikavälille 1.1.1970-12.5.2024 sisältäen myös nollan yksilön havainnot. Hakualue kattoi 2 kilometrin säteen kaavan suunnittelualueesta. Ei havaintoja, joten ei ollut mahdollista ladata viittauskelpoista tiedostoa. (Haettu 12.5.2024).

Suomen Lajitietokeskus 2024f. Suojelunarvoiset petolintujen pesäpaikat. Latauksen tunniste: <http://tun.fi/HBF.88280>. (Haettu 12.5.2024).

SYKE ja ELY-keskukset, 2018. Natura-alueiden sijaintikartta sekä tietolomakkeiden julkiset versiot ja lomakkeiden tiivistelmät. <https://syke.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=831ac3d0ac444b78baf0eb1b68076e1a> (luettu 12.10.2024).

Sweco Finland Oy, 2021. LUONTOSELVITYS, KOLI-AHMOVAARA OYK.

VAMA, 2021. Pohjois-Karjala - Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Suomen Ympäristöministeriö.

Vanhatkartat.fi, 2024. <https://vanhatkartat.fi/>. (Luettu 31.8.2024).

Vesilaki 587/2011. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110587>. (Luettu 28.9.2023)

Vieraslajit.fi, 2024. <https://vieraslajit.fi/lajit> (Luettu 27.6.2024).

Ymparisto.fi, 2023a. Liito-orava. <https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Liito-orava.pdf> (Luettu 12.8.2024).

Ymparisto.fi, 2023b. Luontodirektiivin luontotyytit. <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/luontotyyppien-monimuotoisuus/luontodirektiivin-luontotyytit> (Luettu 12.9.2024).

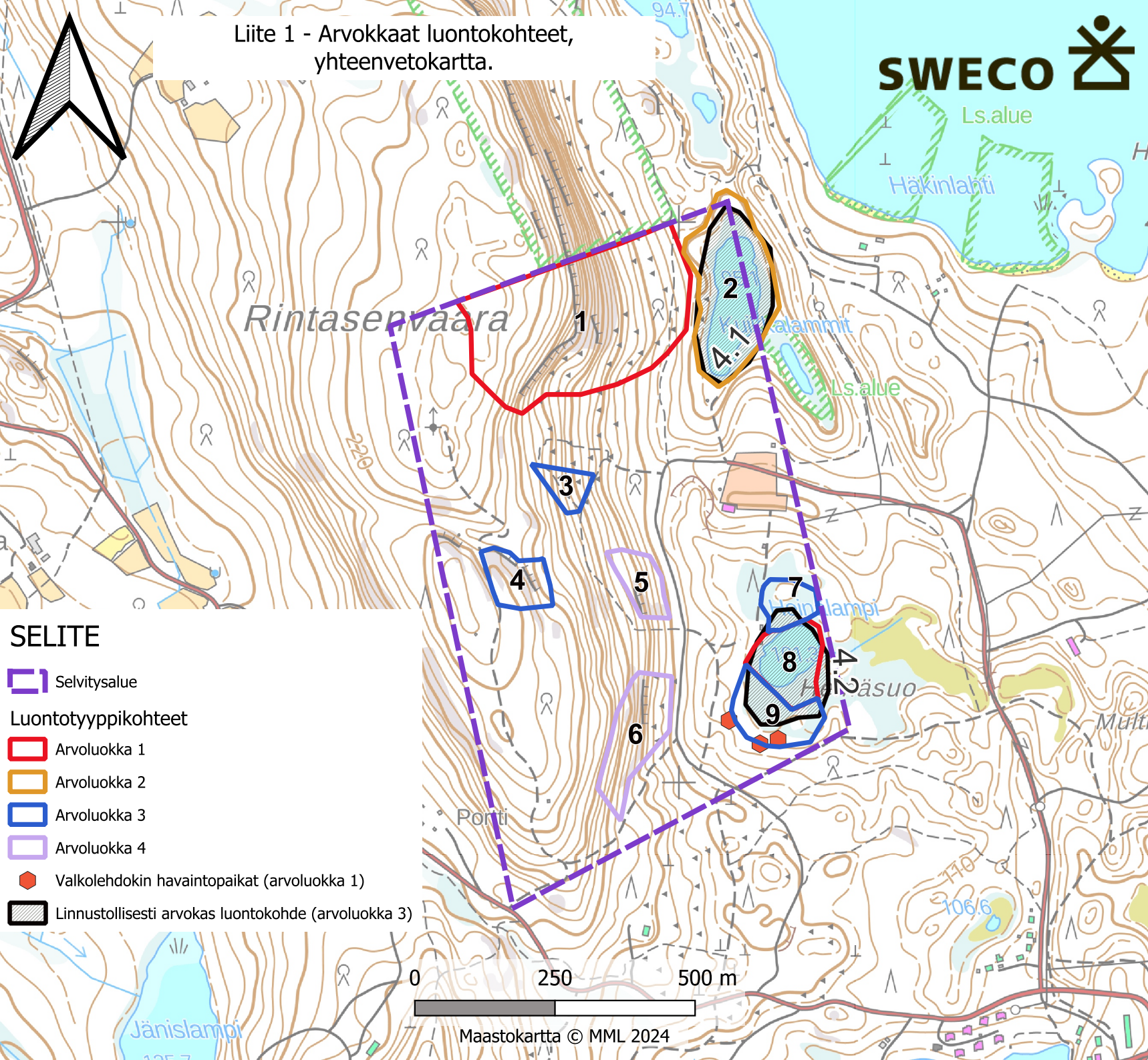
Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, 2021. Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>

Erika Jumppanen, luontoasiantuntija, ekologi MMM
Sweco Finland Oy
Kuopio

Liite 1 - Arvokaat luontokohteet,
yhteen vetokartta.

SWECO

Liite 2. Arvokkaat luontokohteet, yhteenvetotaulukko

Kohde nro	Kuvaus	Suojeluperuste	Arvoluokka	Uhanalaiset (alueellisesti/koko maassa)	luontotyytit
1	Arvokas kallioalue	Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) / maahan- aineslaki (MAL 555/1981)	1		
2	Metsälampi tulvametsä	ja Luontodirektiivin luontotyyppi (liite I)	2	Sisämaan tulvametsä (EN/VU), metsälampi (VU/NT)	
3	Tuore kangas	Alueellisesti uhanalainen luontotyyppi	3	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat (VU/NT)	
4	Tuore kangas	Alueellisesti uhanalainen luontotyyppi	3	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat (VU/NT)	
5	Tuore kangas	Muu monimuotoisuutta lisäävä kohde	4		
6	Kuivahko kangas	Muu monimuotoisuutta lisäävä kohde	4		
7	Isovarpuräme	Luontotyyppien muodostama kokonaisuus	3	Isovarpuräme (VU/NT)	
8		Vesilaki 2. luku 11§	1	Metsälampi (VU/NT)	
9	Lehtokorpi	Uhanlainen luontotyyppi	3	Lehtokorpi (EN/NT)	
3.1	Valkolehdokin havaintopaikka	Luonnonsuojelulain 74 §	1		
4.1	Iso Kuikkalampi	Linnustollisesti arvokas kohde	3		
4.1	Heinälampi	Linnustollisesti arvokas kohde	3		